

Riksdagens protokoll

2002/03:122

Fredagen den 13 juni

Kl. 09.00 – 12.59

Protokoll
2002/03:122

1 § Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Sverige är de förlorade möjligheternas land.

För någon vecka sedan meddelade EU-kommissionen att elva av de 15 medlemsländerna nu har högre välstånd än Sverige. I förrgår kom ytterligare en bekräftelse. Tidskriften The Economist påminde om att Sverige i dag är det fattigaste landet i Norden.

För bara trettio år sedan var det tvärtom. Sverige var ett av de rikaste länderna i världen. Men de goda förutsättningar vi då hade togs inte till vara. Tvärtom har politiken sedan dess oftast slösat bort möjligheterna – för enskilda människor och för hela samhället.

Goda tider har inte använts för att lägga grunden för att klara sämre tider bättre. Klimatet för arbete, företagande och kunskap – grunden för välfärd – har blivit allt sämre. Det leder i sin tur till att färre arbetar och att fler behöver försörjas. Det är grundorsaken till att vallöftena sviks och skatterna ändå höjs. När för få arbetar måste de som arbetar betala mer.

Andelen svenskar som arbetar är i dag inte större än för tio år sedan. Och då befann vi oss mitt i den kris som följde när åttiotalets spekulationsbubbla brast. Varje dag är det en och en halv miljon människor som inte går till jobbet. Och det blir värre. Varslen duggar tätt i hela vårt land. AMS förutspår redan en fortsatt ökning av arbetslösheten långt in på nästa år.

Den sedan några år exploderande sjukfrånvaron och de ökande för-tidspensioneringarna är ett slöseri med människors förmåga, ett slöseri som betalas av hushållen. I genomsnitt måste varje hushåll betala 2 500 kr varje månad för att täcka kostnaderna för detta vansinniga slöseri.

I Sverige lever en växande grupp medborgare som hänvisas till att vara permanent sjukskrivna, arbetslösa eller beroende av bidrag för sin försörjning. Det politiska systemet skapar fler återvändsgränder än det öppnar för alternativ och möjligheter.

Regeringen står för det mesta handfallen eller än värre: Man driver igenom förslag som förvärrar situationen. Ett exempel är den förlängda sjuklöneperiod som beslutades i förrgår här i riksdagen.

Det kan inte vara politikens uppgift att förverkliga människors livs-dröm. Men det är politikens ansvar att så långt möjligt skapa förutsättningar för att varje människa ska kunna utveckla sin förmåga.

Mandatperiod efter mandatperiod har jag, och många andra, stått i denna talarstol och pekat på de många möjligheter som varje dag går förlorade i ett socialdemokratiskt Sverige.

Välstånd och vår förmåga att finansiera gemensamma åtaganden skapas av det arbetande Sverige: av löntagare och företagare och av lärare, forskare och entreprenörer – inte av politiker i Rosenbad, här på Helgeandsholmen eller i kommuner och landsting. Det är människor av kött och blod runtom i Sverige som avgör om vi ska kunna återta vår plats i välståndsligan, om vi ska kunna bygga den skola som kan ge alla elever framtidshopp och om vi ska kunna se fram emot att få leva allt längre i trygg förvisning om att sjukvården och äldreomsorgen finns där – med kvalitet – när den behövs.

Den uppgift vi politiker har är nog så viktig. Den handlar om att skapa goda förutsättningar för arbete och företagande, för kunskap och kreativitet. Här sviker Socialdemokraterna skändligen, och *det* är ett betydligt värre svek än svikna vallöften.

När svensk ekonomi utvecklas väl i en högkonjunktur slår sig Socialdemokraterna gärna för bröstet, för att när det går sämre skylla på den internationella lågkonjunkturen. Men Sveriges grundläggande problem är desamma, oavsett konjunktur. Hade våra problem varit konjunkturella hade vi ju inte gått från att vara ett av världens rikaste länder till att vara Nordens fattigaste.

Krångel, regleringar, hög skatt på arbete och överbeskattning av företagande gör att vi har för få företag och för få jobb.

Göran Persson har liknat den svenska ekonomin vid en humla som, okunnig om fysikens lagar, lyckas lyfta och flyga med sin oproporionerliga kropp. I viss mån har väl Göran Persson rätt. Precis som humlan flyger utvecklas svensk ekonomi långsamt, osäkert och vingligt. Men där slutar likheterna. Medan humlan lyckas hålla sin trinda kropp i luften drösar svensk ekonomi gång på gång i backen, och det är medborgarna som får betala priset för Göran Perssons missuppfattning.

Herr talman! Sverige behöver fler jobb och fler som jobbar. Här ligger den stora politiska utmaningen för de kommande åren. Ska den kunna mötas krävs omtänkande och förnyelse. Det krävs en politik som skapar bättre förutsättningar för både företagande och arbete. Det handlar om att förenkla reglerna för att starta och driva företag. Det handlar om att sluta överbeskatta det företagande som utgör själva ryggraden i svensk ekonomi. Det handlar om att se till att skillnaden mellan vad människor får ut av att arbeta och av att inte arbeta ökar. Skatten på arbete och utbildning måste sänkas. Det ska alltid löna sig mer att gå till jobbet än att leva på bidrag. En sådan politik skapar en positiv ekonomisk spiral samtidigt som den enskilde medborgarens makt över sitt liv ökar.

Herr talman! En viktig del i den förnyelse som Sverige behöver är att införa euron som valuta. Det underlättar handel och skapar bättre förutsättningar för framför allt små och medelstora företag.

Det är bra att Socialdemokraterna nu har tagit ställning klart och tydligt för euron. Oavsett politisk inriktning, oavsett politiska skiften nu och i framtiden, bidrar euron till en bättre ekonomisk utveckling och större inflytande för Sverige när det nya Europa formas.

För Sverige väger de fördelar som följer med en gemensam valuta över. Vårt välstånd har alltid varit beroende av framgångsrik handel med vår omvärld. Det är självklart att handeln blir enklare med samma valuta i i stort sett hela Europa. När handeln blir enklare ökar den i omfattning, och jag tror att var och en inser att det i sin tur leder till högre tillväxt, bättre förutsättningar för välstånd och bättre förutsättningar för att finansiera gemensamma åtaganden.

Efter den 14 september är det inte längre möjligt för Sverige att stå vid sidan av det övriga Europa och "vänta och se". Om tre månader tar vi ställning. Och oavsett utgången kommer Sverige att förändras. Efter folkomröstningen lever vi i endera ett Ja-Sverige eller i ett Nej-Sverige, och det kommer att prägla Sverige och svensk politik för lång tid framöver.

I ett Nej-Sverige blir det större spelrum för de isolationistiska och tillväxtfientliga strömningar som huvudsakligen hittas i den extrema politikens utkanter. Det är dessa krafter som kommer att vara de stora segrarna vid ett nej efter folkomröstningen i höst.

Ett nej kommer att kosta oss i försämrade ekonomiska förutsättningar för Sverige och i förlorat politiskt inflytande över Europas utveckling.

I ett Ja-Sverige stärks inte bara förutsättningarna för handel och företagande. Euron gör det enklare för människor att mötas över nationsgränserna.

Den gemensamma valutan kommer att kunna utgöra det fundament som förankrar Sverige i det europeiska samarbetet. Den är en avgörande del av den Europatanke som vi moderater fört fram i svensk politik sedan tidigt 60-tal.

Europas framtid ska byggas på fred, frihandel och marknadsekonomi – tre faktorer som tillsammans ger de bästa förutsättningarna för att ekonomierna på vår kontinent ska växa tillsammans – inte på varandras bekostnad.

Att välja bort de möjligheter som euron ger är att ge Sverige ett sämre utgångsläge än övriga länder inom unionen. I dag exporteras varannan svensktillverkad vara till något annat land inom euroområdet. Att stå utanför eurosamarbetet är redan i dag ett handelshinder för svenska företag.

De nationalekonomiska argumenten för och emot euron må vara komplicerade, men det politiska ställningstagandet är i grunden enkelt: ett ja i folkomröstningen ger oss samma möjlighet som övriga Europa. Ett nej ställer oss utanför. Svårare än så är det inte.

Herr talman! Efter dagens debatt börjar riksdagens sommaruppehåll. Men de månader som riksdagen inte formellt sammanträder är denna gång minst lika viktiga för Sveriges politiska utveckling och ekonomiska utveckling som när riksdagen är samlad.

Under de kommande tre månaderna kommer eurokampanjen att dominera politiken. När vi samlas igen vet vi hur svenska folket svarade på den fråga riksdagen ställt.

Sedan kommer debatten om vilken politik som är bäst för Sverige att fortsätta här i kammaren. Men under de kommande sommarmånaderna är uppgiften för alla oss i denna kammare och runtom i landet som tror på samarbete över gränserna och välstånd genom frihandel att bidra till att Sverige inför euron som valuta.

Anf. 2 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är rätt att jag har använt bilden med humlan. Lyssnade man på alla nyliberala ekonomer och moderater skulle det inte gå att ha en ekonomisk tillväxt om man har hög skatt. Vi har hög skatt i Sverige. Vi har haft en bättre tillväxt i vårt land sedan 1994 då den här regeringen tillträdde än vad OECD-snittet och vad EU-snittet har haft. Den humlan skulle inte kunna flyga, lika fullt göra den det. Det är Sverige. Men strunt i Sverige. Titta på Danmark, titta på Norge, titta på Finland som också ligger väldigt högt, högre än vi i vissa avseenden. Danmark, som placerar sig fyra i välståndsligan, har världens näst högsta skatter. Norge placerar sig överst i välståndsligan och har nr 5 vad gäller skattetryck i världen. Varför flyger de ekonomierna? Det är den saken vi har diskuterat. Är det någonting som The Economist visar är det snarast motsatsen till vad Bo Lundgren påstår, nämligen att länder med högt skatteuttag hävdar sig alldeles utomordentligt väl vad gäller tillväxt och välstånd. Det är Sverige ett exempel på, men också glädjande nog våra nordiska grannländer. Det är det det handlar om, det är det som studier visar.

(Applåder)

Anf. 3 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Sveriges höga skatter är ett av många problem. Krångel och regleringar är andra. Jag förstår att Göran Persson är stolt över att han som statsminister leder en regering som tar ut världens allra högsta skatter av medborgarna, de allra högsta skatterna från låginkomsttagare. Det är de skatterna som gör att människor blir bidragsberoende, de skatterna som gör att människor känner att man inte får valuta för sina skattepengar – världens högsta skatter men ändå problem i skolan, i omsorgen och lite varstans. Hade det varit så att höga skatter som löste de problemen hade vi inte haft så stora problem som vi faktiskt har. Fråga människorna runtom i landet!

Sedan finns det ändå tillfälligheter och annat som avgör både det ena och det andra, jag sade ju det. Så fort vi haft en tillfällig högkonjunktur är det politikens förtjänst, men blir det en sämre tid är det någon annan som har ställt till det. Det är ungefär som när vi tittar på en landslagstävling. Vi är väldigt bra när vi vinner, men de är inte så bra när de förlorar. Det är lite grann av samma som gäller för socialdemokratin.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Göran Persson som borde bekymra honom. Antalet människor som jobbar är det som avgör våra förutsättningar, välstånd och finansiering av de gemensamma åtagandena. En och en halv miljon människor, Göran Persson, går inte till jobbet varje dag, inte fler i jobb i dag än mitt i den kris som vi hade i början av 90-talet. Skrämmar inte det Göran Persson? Är det inte dags för en omprövning för att göra det bättre för företagande, göra det bättre för arbete? Vi behöver ett arbetande Sverige.

(Applåder)

Anf. 4 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag är inte stolt per definition över höga skatter – det vore ju fänt. Ingen vill betala en krona för mycket i skatt av dem som sitter här inne eller av dem som ser på TV och följer debatten. Frågan är hur vi använder skattepengarna. Vad vi menar är att vi kan ta ut en hög skatt, använda skattepengarna effektivt och på så sätt se till att hela Sverige utvecklas och alla som bor i vårt land får en chans att utvecklas. På så sätt får vi ett bättre Sverige som växer kraftigare och som har bättre framtidsutsikter. Solidaritet skulle det också kunna beskrivas som. Det är vad det handlar om.

Det är två samhällssyner som står mot varandra, den som vi representerar och den som Moderaterna torgför. Vi kan hävda att vår samhällsmodell har gett ett av de bäst utvecklade länderna i världen, trots höga skatter. Är inte Sverige då en förebild titta på Danmark, världens näst högsta skatter och topp i tillväxtligan, eller titta på Norge, också bland världens högsta skatter och ändå god utveckling. Det är ni som har problemet som hävdar motsatsen, att det är de låga skatterna som ger goda samhällen. Det finns många samhällen med låga skatter som är förfärande till sin struktur och som består av motsättningar, spänningar, tappade livschanser för de många människorna i dessa samhällen, men låga skatter ha de. Det är ingen välsignelse, Bo Lundgren.

Vi har en hög sysselsättningsgrad i Sverige, flera arbetar i Sverige än i något annat land. Jag plågas av alla dem som fortfarande är arbetslösa. Ja, så är det för en socialdemokrat. Det är ingenting vi är glada över. Vi plågas av alla dem som är sjukskrivna. Det måste bli en ändring, självklart. Men vi ska inte dölja det faktum att vi jämfört med andra ändå har en betydligt bättre utveckling. Det är centralt.
(Applåder)

Anf. 5 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Det var 1970 som Sverige började avvika. Det var då Gunnar Sträng talade, inte i denna kammare utan i en annan, och lovade två tredjedelar av svenska folket sänkt skatt, och det blev höjd skatt för alla. Det var under de första åren av 70-talet som vi började få en svällande offentlig sektor. Skattepengarna drösade in och användes på ett sätt som skapade inlåsnings- och besvärligheter, sämre tillväxt och en mängd problem.

Fakta kvarstår. 1970 var vi ett av världens rikaste länder, Nordens rikaste land. Nu är vi Nordens fattigaste land, vi är ett land som har tappat i förhållande till andra. Det är inte bara skatterna, Göran Persson. Det är också skatter, det är krångel, regleringar och för mycket politik. Släpp loss människors kreativitet, se till att ta in tillräckligt mycket skatter för att kunna finansiera de gemensamma åtaganden som behövs, en bra skola för alla och en sjukvård utan köer. Vi har köer och vi har en skola som tyvärr visar alltför dåliga resultat. För några veckor sedan kom ytterligare larmrapporter från gymnasieskolan: färre som klarade sig, färre som fick det utgångsläge man behöver för att klara livet.

Men skatterna är för höga. Låt fler jobba, gör det lättare att bli företagare och att driva företag, gör det lättare att arbeta, bland annat genom att sänka skatten men också genom att minska krångel. Det är vad som be-

hövs, Göran Persson. Vi är Nordens fattigaste land. Vi moderater vill föra en politik som gör att vi åter kan bli Nordens rikaste land.
(Applåder)

Anf. 6 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Göran Persson tog upp att vi har haft bättre tillväxt i Sverige sedan 1994. Det gäller hela OECD-området och också EU-länderna. Jag har en fråga som gäller just detta till Bo Lundgren.

I dag har vi en egen flytande växelkurs. Hamnar vi i en hög- eller lågkonjunktur kommer marknaden automatiskt att anpassa kronans växelkurs till Sveriges specifika ekonomiska situation. På det sättet dämpas konjunkturen automatiskt. Den så att säga pyser ut lite grann genom växelkursen.

Går vi med i EMU ersätts den marknaden av en centralplanerad likriktad tvångströja. Det går per definition inte att anpassa växelkursen till det enskilda landets situation. Tyskland är ett bra exempel på vad det riskerar att leda till.

Hade det haft en egen valuta med flytande växelkurs hade marknaden anpassat den till dess specifika situation. I stället sitter Tyskland i dag fast i en allt värre lågkonjunktur och saknar effektiva verktyg för att ta sig ur den situationen.

Jag har två frågor till Bo Lundgren. Den ena är att jag faktiskt undrar varför du föredrar centralplanerade fastlåsta växelkurser i Europa i stället för en egen flexibel valuta som låter marknaden hjälpa till att jämna ut konjunkturskillnader mellan länderna.

Sedan skulle jag också vilja veta vilka råd du har att ge till Tyskland om hur det ska gå till väga för att ta sig ur sin kris nu när det inte har en egen växelkurs och en egen räntepolitik.

Anf. 7 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Visst låter det vackert när Ulla Hoffmann talar om flexibel växelkurs. Låt oss se sanningen i vitögat. Det handlar ju om en sjunkande kurs.

När jag läste nere i Lund för 30 år sedan, lite drygt måste jag erkänna, kostade en dansk krona 70 öre. I dag är det 1 kr och 20 öre, 1 kr och 25 öre eller 1 kr och 30 öre. Det Ulla Hoffmann talar om är att man döljer politiska misslyckanden genom att svenska folket får sämre välbefinnande genom att vår valuta blir mindre värd. Så vill jag inte ha det.

Det är bra med fast valuta. Det är bra att vi kommer att få en stabilitet. Det underlättar handel och gör allt det som gör att ekonomin kan växa. Det är därför det är så bra att vi har en rätt bred politisk enighet i den här kammaren bland de stora partierna att detta är viktigt och väsentligt.

Vad har jag för råd till Tyskland? För det första att ta itu med strukturproblemen. Det börjar man så sakteliga göra. Använd finanspolitiken om det behövs. Det går alldeles utmärkt. Det är lite märkligt att Ulla Hoffmann nu talar om Tyskland för att identifiera Tyskland med euron. Tysklands problem har inte med euron att göra, tvärtom.

Peter Sutherland som är irländare och har varit verksam i många olika funktioner var i Stockholm häromdagen, kanske i går, och berättade om ett Irland som växer mycket snabbt och har dragit nytta av euron. Euron

är bra för små länder, inte minst för Irland, och naturligtvis också för Sverige.
(Applåder)

Prot. 2002/03:122
13 juni

Partiledardebatt

Anf. 8 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att Bo Lundgren inte svarar på min fråga om vad det är som har gjort att ni har gjort den svängning som ni har gjort när det gäller marknaden kontra en fast växelkurs. Nu talar Bo Lundgren om strukturproblem. Jag tycker att du ska vara lite mer specifik. Vad är det för strukturproblem du talar om? Kan du tala om det för kammaren?

Jag håller med dig om att Tysklands problem inte enbart kan skyllas på EMU. Men det faktum att det inte kan åtgärda dem, att det inte kan göra någonting åt dem, att det inte har växelkursen och det inte själv kan se till att ändra räntan, och så vidare, har faktiskt med EMU att göra. Det har förlorat sin penningpolitik genom att det har gått med i EMU.

Jag håller med dig om att Tysklands problem inte har enbart med EMU att göra. Men att det saknar sina verktyg och inte kan göra någonting åt det beror faktiskt på EMU.

Anf. 9 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Det är möjligt att Ulla Hoffmann inte har så många verktyg i sin verktygslåda. Men i övrigt finns det.

Om inte penningpolitiken är nationell är finanspolitiken nationell och kommer att förbli nationell. Skulle det behövas stabiliseringspolitiska insatser går det alldeles utmärkt. Tysklands problem är strukturella. Det är det gamla skråväsendet som nästan lever kvar i många avseenden. Det finns mycket som behöver göras för att få både tysk och svensk ekonomi att fungera bättre.

Men Ulla Hoffmann vill helst köra med de nationalekonomiska lite komplicerade argumenten. När det gäller det som verkligen har med politiken och euron att göra – ökat inflytande och större handel – värjer sig det isolationistiska Vänsterpartiet. Då vill man sluta in i sig själv. Då vill man inte vara med att bygga det nya Europa.
(Applåder)

Anf. 10 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra Bo Lundgren tala om att det ska bli större spelrum för de isolationistiska krafterna vid ett nej. Det är väl sådana som jag, Lars Wohlin, Nils Lundgren, Birgitta Swedenborg, Ann-Marie Pålsson och några andra som är de isolationistiska krafterna.

Nej, Bo Lundgren, sanningen är den att det inte är det som är vårt argument. Vi vill göra Sveriges ekonomi bättre. Det vi gör om vi går med i EMU är att vi lämnar ifrån oss räntevapnet. Med en rörlig växelkurs får vi betyg varje dag i Sverige om hur vår ekonomi ser ut och vad som behöver göras. Låser du den växelkursen har du inte det räntevapnet och penningpolitiken kvar. Vi har den ränta som passar Sverige. Det är sanningen.

Jag har en fråga till Bo Lundgren. Om man nu tappar räntevapnet, om man nu tappar penningpolitiken, vad är det då för stabiliseringspolitiska insatser Bo Lundgren ser att vi ska ta till? Jag tror att det är rätt viktigt

för svenska folket att få reda på hur ja-sidan tänker göra när man behöver strama åt eller när man behöver stimulera ekonomin. Vad är det för saker som man tänker sig göra?

Är det ökad rörlighet på arbetsmarknaden, som vi ju behöver? Vad ska man göra för att öka den rörligheten så att man får en ordentlig fart på ekonomin? Jag tror att det är viktigt för svenska folket att få reda på den saken.

(Applåder)

Anf. 11 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Maud Olofsson är ju inte isolationist, men hon har hamnat i fel sällskap. Det var vad jag försökte säga. Jag hoppas att du så snart som möjligt kommer tillbaka till rätt omgivning och rätt sällskap. Jag gladdde mig när jag läste i någon tidning att din partisekreterare nu öppnar för ett eurointräde förhållandevis snabbt, eller åtminstone i en framtid. Om ni ändå tycker att det är bra och borde införas byt då politik nu. Ta möjligheten vid stämman ni har.

Euron är bra för Sverige. Jag svarade redan på frågan. I grunden innebär en gemensam valuta att vi kommer att ha en välavvägd penningpolitik som passar också Sverige. Skulle det vara så att vi kommer i någon situation där vi skulle behöva vidta en åtgärd kan vi använda finanspolitiken. Där finns det många medel som kan användas, precis som kammaren har gjort nu och har gjort i det förflutna.

(Applåder)

Anf. 12 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Det är intressant det där med sällskapet. Jag förstår inte varför Bo Lundgren är så nöjd och stolt över det sällskapet som statsministern innebär. Ni som är så oense om precis allting, och hux flux är ni jättenöjda över sällskapet. Med hjälp av ja-sidan kommer du att hamna i ett läge där du ska försöka justera svårigheterna tillsammans med just statsministern. Det är ni som ska förklara vilka de stabiliseringspolitiska insatserna är.

Du svarade inte på frågan om den ökade rörligheten. Hur ska ni stimulera den ökade rörlighet som behövs för att det ska fungera? Titta på USA. Det är hemligheten bakom den gemensamma valutan dollarn. Det kommer att krävas en ökad rörlighet också på Europamarknaden om det ska fungera.

Sedan till frågan om räntevapnet. Genom att vi har en rörlig växelkurs får vi betyget i ekonomin varje dag. Om det finns problem i vår ekonomi, som det gör i dag, får vi också det betyg som sätts i dag. Sanningen är den att för småföretagare och privatpersoner har vi den ränta som vi ska ha. En del klagar över att den ligger över ECB-räntan. Men den ska ligga över, därför att vår ekonomi är på det sätt. Det är hemligheten bakom en rörlig växelkurs och en egen räntepolitik.

Jag tror att Bo Lundgren kommer att få bekymmer med sitt sällskap. Han ska inte anklaga mig för att vara i fel sällskap när han själv sitter i den bur som han har placerat sig i.

(Applåder)

Anf. 13 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Det var inte jag som näst intill samregerade med Socialdemokraterna under förrförra mandatperioden. Det var snarare Maud Olofsson. Men jag är beredd att samregera eller att komma överens om någonting om det är bra för Sverige. När jag var ansvarig för att hantera den bankkris som vi hade i Sverige var det bra att vi kunde få en bred parlamentarisk uppslutning med hjälp av Socialdemokraterna.

Här har vi, Göran Persson och jag, som tycker så olika om mycket, kommit fram till att vi är överens om en sak, och sannolikt några till, nämligen att euron är bra för Sverige oavsett om det bedrivs socialdemokratisk eller moderat politik. Det tror jag att många ska fundera över. Om Socialdemokraterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Moderaterna ändå efter långa beredningar och noggranna diskussioner kommer fram till att det här är någonting bra så kan det ju faktiskt ligga någonting i det. Och det gör det!

Om jag ska välja sällskap, Maud Olofsson, måste jag säga att jag hellre väljer Göran Persson än Ulla Hoffmann.
(Applåder)

Anf. 14 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Det blev en diskussion om sällskapsspel här: Vem ska leka med vem? Det kan vara ganska intressant. Om man tittar på hur det i själva verket är ser man att det här med EMU och euron inte råkar vara en plötslig fråga som s och m är överens om, utan det är en ganska bred del av svensk politik som ni har styrt tillsammans under lång tid. Ända sedan medlemskapet i EU 1995 har ni tillsammans drivit svensk EU-politik i stor utsträckning. Det gäller också en stor del av den övriga utrikespolitiken och försvars- och säkerhetspolitiken dessutom.

Jag tror alltså inte att man kan säga att det är en slump att man nu råkar hamna på samma fot när det gäller EMU. Det är bara en naturlig följd av att man jobbar långsiktigt gemensamt i riktning mot en gemensam vision av att göra EU-bygget till någonting starkt och centraliserat. I det förslag om den nya grundlagen som kom häromdagen när det gäller EU-konventet ingår förslag om att det ska bli ännu lättare för EU att skapa egna skatter till exempel. Det är antagligen en följd av diskussionen om EMU och att man måste ha mer av en ekonomisk gemensam politik. Det tycker jag är intressant, Bo Lundgren. Kan du utveckla det lite grann? Hur kommer det sig att ni är med på det tåget? Det har det inte talats så högt om annars. Men det är väl en effekt av EMU-medlemskapet och euron att man måste ha gemensamma skatter. Det är därför det kommer upp nu i konventet.

Anf. 15 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Likt 1994 försöker denna nej-sida använda och förvränga argument. Konventet har alls inte sagt att det ska vara gemensamma skatter. Det kommer inte att bli några gemensamma skatter. Det tycker inte jag, och det tror jag inte att Göran Persson heller tycker. Vi kan väl vara överens om att det finns en bastant majoritet; det ska inte vara några gemensamma skatter.

Det är svårt att föra den här diskussionen med Miljöpartiet. Det är inte många dagar sedan som vi röstade om er inställning – att vi bör

sträva efter att hitta vägar att kunna lämna den europeiska unionen. Ni tycker ju inte om samarbete för fred och att riva gränser och barriärer mellan länder och människor för att både bygga fred och välbefinnande. Ni gillar inte det. Det är därför ni säger nej till euron.
(Applåder)

Anf. 16 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Det finns en tydlig punkt i konventet som handlar om att ge större möjligheter för EU att skapa egna skatter. Jag kan ta fram det och läsa upp det senare, i mitt huvudanförande.

Det är intressant när Bo Lundgren diskuterar de här frågorna. Annars när det gäller ekonomi är det mycket statistik och saklighet, kan man tycka ibland. Det ligger naturligtvis en del i den kritik som handlar om att andra länder runtom i Norden har nått längre i välbefinnande än vad Sverige har gjort. Men när det gäller EMU och eurofrågan gäller inte statistiken längre, utan då är det fred och samarbete. Då är det helt andra visioner och idéer och förhoppningar i stället för verklighet som präglar Bo Lundgrens diskussioner över huvud taget. Varför kan vi inte få en liten utläggning om verkligheten – om hur ekonomin i euroområdet rasar nedåt, lågkonjunkturen tar strypgrepp på Tyskland och EMU gör det ännu svårare?

EMU-medlemskapet i euroländerna är redan i dag ett stort problem. Den verkligheten tycker jag borde präglade diskussionen likaväl som diskussionen om svensk ekonomi och var vi står.
(Applåder)

Anf. 17 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Verkligheten är att man inte kan jämföra äpplen och päron. Det är inte så att euron har skapat problem för euroområdet eller för EU. Det finns andra grundläggande europeiska problem. Hade det varit ett gemensamt problem hade inte Irlands ekonomi – som ni ibland använder som exempel när det passar – kunnat växa så snabbt. De som företräder Irland säger att de är nöjda med euron. I vårt grannland Finland säger de att de är nöjda med euron. Vi kommer säkert att få höra från de allra flesta i Finland att detta var bra.

Skälet till att jag inte talar om de här helt säkra sakerna – ökad handel och bättre ekonomiska förutsättningar – utan om andra saker är att verkligheten också är den att det Europa som har sönderslitits så många gånger av förödande krig och av terror och förtryck har blivit tryggare att leva i för oss, för våra barn och för våra barnbarn. Det är för mig det viktiga bakom Europatanken. Ni vill ju lämna EU.
(Applåder)

Anf. 18 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag tänker tala mycket om förändring. Min utgångspunkt är att Sverige behöver stora förändringar. Men det beror förstås på vilken verklighetsbild man har. Vi har redan hört här att statsministern har begärt replik och hävdade att statistiken visar det ena och det andra. Man måste ju också klara den typen av seminarieövningar och visa att ens politik – i mitt fall krav på djupgående förändringar – motiveras av att verkligheten rymmer djupa problem.

Jag kan ta ett enda exempel. Göran Persson talade om Sveriges placering när det gäller sysselsättning. Han sade att den var högst i världen. Men vad mäter den statistiken? Jo, hur många som har jobb. Den mäter inte hur många som är på jobbet. Om man väger in att svenskar som har jobb ofta är frånvarande blir bilden en annan. På det sättet kan man gå igenom punkt efter punkt och visa att vår verklighetsbild är djupt förankrad med fakta. Men som Peter Eriksson var inne på här nyss har bilden ofta sin utgångspunkt i andra värderingar än våra politiska medtävlares.

Människor som jag träffar suckar ofta inför fakta och verkligheten. Måste det vara så här? undrar de. Måste det till exempel vara så, som var uppe här, att Sverige som var rikast i Norden har blivit fattigast? Måste det vara så att sjukfrånvaron fördubblas på fem år? Måste det vara så att sjukvård och äldreomsorg går på knäna? Måste det vara så att skolan har kvalitetsproblem? Måste det vara så att det är kaos i polisen? Måste det vara så att arbetslösheten ökar och att utanförskapet växer?

Uttrycket att gå in i väggen har blivit vanligt. På något sätt har jag en känsla av att Sverige som nation i flera avseenden har gått in i väggen. Vi har hamnat i en återvändsgränd efter nio år av socialdemokratiskt maktinnehav.

Det måste inte vara så här. En förändringsagenda, som drivs av en målmedveten regering med utgångspunkten att alla, verkligen alla, behövs och att skapande och ansvarstagande ska uppmuntras, skulle kunna förändra väldigt mycket. Att få euron som valuta också i Sverige är en sådan förändring som behövs. Precis som har sagts här ökar en gemensam valuta handeln, och ökad handeln ger högre välbefinnande och tryggare jobb.

Jag ska gärna ta upp den handske som Peter Eriksson kastade här och tala just om verkligheten när det gäller kravet att Sverige ska ha den gemensamma valutan. Ett av de märkligaste argumenten från nej-sidan är att det har gått så bra för Sverige med kronan. Men var har ni varit de senaste årtiondena? Var var ni under kostnadskriserna på 70-talet? Var var ni 1982 när en socialdemokratisk regering gjorde en jättedevalvering? Var var ni 1990–1991 när räntekriserna stod som spön i backen? Var var ni 1992 när Riksbanken, under en borgerlig regering, tvingades ge upp kronförsvaret och det blev en jättedevalvering? Om ni syftar på de allra senaste åren, är det faktiskt så att det är anpassningen till euroreglerna, för att svenska folket om det så vill ska kunna gå med i valutunionen, som i hög grad har bidragit till att vi har haft ett par ganska framgångsrika år.

Både Maud Olofsson och Ulla Hoffmann har använt just uttrycket ”förändra växelkursen”. En huvudsynpunkt från nej-sidan är att det är så viktigt att den möjligheten finns kvar. Men med det tidsperspektiv som jag har haft här är det ju just den smitvägen, att i stället för att ta itu med de grundläggande problemen kamouflera dem genom att ändra växelkursen, som relativt sett har gjort oss fattigare. Det är till exempel det som i hög grad är förklaringen till Danmarks framgångar. Även om man formellt inte har infört euron, har man bundit sin valuta först till D-marken och nu till euron. Man har kämpat på med kartoffelkurer och vad det nu har hetat och hållit den knytningen. Därmed har man blivit rikare, medan vi har haft den här devalveringspolitiken som nu, enligt nej-sidan, är

räddningen inför framtiden. Men den räddningen har ju varit till fördärv i det förflutna.

Det är väldigt viktigt att vi på ja-sidan inte ger intryck av ett införande av euron i sig räcker för att lösa Sveriges problem. Det behövs en rad andra förändringar för att det ska gå bättre för Sverige. Bland annat måste tillväxtens förutsättningar förbättras. Vi ger inte företagsamma människor rimliga villkor. Jag har sagt det förr, men den här siffran är så oerhört upprörande att jag gärna vill upprepa den. De senaste tre åren har 17 företagare varje dag givit upp. Antalet företagare har sjunkit ganska drastiskt i Sverige, och det är ett tecken på att tillväxtens förutsättningar och företagarklimatet inte är tillräckligt bra. Ett antal skadliga skatter måste sänkas, en del rentav avskaffas. Krångliga regler kan förenklas om man verkligen vill och om man inte har som utgångspunkt att alla företagare är bedragare. Internationellt verksamma företag ska kunna ha sina huvudkontor i Sverige.

Just nu har vi upplevt den värsta varselvåren i Sverige på tio år. Det måste kännas som ett knytnävsslag i magen att få det där papperet från ett arbete som man kanske har haft i många år där man får veta att man är varslad om uppsägning. Men alla varsel utlöses ju inte. En mycket avgörande fråga inför framtiden är: Är vi redo att förändra förutsättningarna så att så många varsel som möjligt inte behöver utlösas? Jag menar att regeringen har gjort ytterst lite på det här området. Regeringen verkar ha tappat greppet. Regeringen sitter i en rävsax mellan verkligheten, intresseorganisationen LO som finansierade regeringens valkampanj, i alla fall det socialdemokratiska partiets valkampanj, och stödpartierna. Den här rävsaxen kommer man inte ur. Det leder till handlingsförlamning där alldeles för lite blir gjort. Vi behöver en politik för trygga jobb, och trygghet kräver ofta förändring.

En stor del av den förändringen måste handla om att bryta utanförskapet. Vi har en invandrings- och flyktingpolitik som gör det mycket svårt att komma in i Sverige. Men de som trots allt lyckas ta sig över den yttre muren vittnar ofta om att de då möter en ännu högre mur, nämligen den mur som man måste ta sig över för att komma in i det svenska samhället, in i språkgemenskap och arbetsgemenskap. Det måste vi förändra. Arbetslöshet och segregation lämnar människor som kan och vill bidra till Sveriges utveckling i utanförskap och passivt bidragsberoende.

Kostnaderna för ohälsan fortsätter att öka. Intäkterna från friska människor som går till jobbet minskar. Sverige behöver en förändring så att friska om möjligt slipper bli sjuka, så att sjuka får den vård de behöver för att bli friska och så att friska inte ska gå sjukskrivna. Vi har föreslagit ett brett spektrum av åtgärder. Pressen i arbetslivet måste mötas med ökad egenmakt över sådant som arbetstider och kompetensutveckling, mer jämställdhet, modernare arbetsorganisation och fler arbetsgivare att välja mellan. Bristen på vård och rehabilitering måste mötas med större resurser, delvis genom att brandväggen mellan vårdpengar och försäkringspengar bryts upp. Fel och överutnyttjande måste mötas med skärpta regler.

Men även på det här området är Socialdemokraterna handlingsförlamade och handfallna. När förslag väl kommer är det så uppenbart att de formulerats i panik. Den tredje arbetsgivarveckan för sjukkostnader är ju ett sådant förslag. Hur dåligt det är illustreras av att hotell- och restau-

rangföretagare, där Göran Perssons gamla partivän Mats Hulth nuförtiden är vd, har gått ut till sina medlemmar och föreslagit att de ska kräva utdrag från försäkringskassan av dem som söker jobb eftersom det blir för dyrt om man råkar anställa någon som är sjuk mycket. Då är det inte så, som Hans Karlsson brukar säga, att det är dåliga företag som drabbas av de här reglerna, utan det är ju människor som har problem på arbetsmarknaden som kommer att drabbas. Och vi behöver också människor med en och annan skavank på arbetsmarknaden, och vem har förresten inte det? Det kommer inte att fungera om bara de mest produktiva arbetar och resten lever på bidrag. Sverige är på väg åt det hållet med alla arbetslösa i betongförrorterna och alla långtidssjukskrivna. Detta är en politik som är ekonomiskt orimlig, men framför allt förkastlig om vi vill bygga ett samhälle av solidaritet och gemenskap där alla kan känna att de behövs.

Jag vill också säga några ord om förändring i skolan. Som ni vet – det har jag talat om många gånger – ligger det nu ett förslag om vissa förändringar i gymnasieskolan. Då är det väldigt viktigt att göra klart att förändringar naturligtvis ska innebära ett uppbrott från gamla felaktiga föreställningar, och det finns många sådana på skolområdet, till exempel att det är fel att ställa krav, att det är fel med betyg, att det är fel med ordning och reda och så vidare. Förslagen från Gymnasiekommittén är just ett antal förslag som går vidare i felaktig riktning.

Vi tog ju det mycket ovanliga steget och lämnade Gymnasiekommittén. Det berodde på att vi fick klart för oss för att regeringen redan hade bestämt att man skulle gå vidare med förslaget att slopa krav på förkunskaper för att börja gymnasiet.

Några har ställt frågan varför vi tog det här steget. Er vill jag rekommendera att läsa remissvaren på den här utredningen, vilka nu har kommit in. Många av dem är förödande. Läs gärna Högskoleverkets remissvar! Där finns en formulering om metoden att man ska släppas in i gymnasiet och medan man går där komplettera de brister som har gjort att man har blivit underkänd på högstadiet. Detta kräver mycket studiemotiverade elever. Hoppsan! Problemet är ju bara att denna metod har tillkommit för de elever som har mest problem.

Alltså: För att klara den socialdemokratiska skolan måste man vara superbegåvad. Vi tycker att skolan ska finnas också för resten av eleverna.

Det är också viktigt att Sverige förändras så att människor kan känna större trygghet till liv, lem och egendom. Det måste ske en satsning på rättstrygghet och vardagstrygghet mot brott. Närpolisreformen var rätt tänkt, men sanningen är att det i hög grad har blivit fjärrpolis av den reformen.

Mitt tema har varit att Sverige behöver stora förändringar. För att sammanfatta behöver vi förändring för tillväxt, förändring för trygga jobb, förändring för fungerande och värdig vård, förändring för att bryta utanförskap, förändring för en bättre skola och förändring för trygghet mot brott. Det är huvudpunkter i vår förändringsagenda.

(Applåder)

Anf. 19 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! På en punkt instämmer jag i vad Lars Leijonborg sade i sitt anförande, och det gör jag med eftertryck. Det är att vi i vårt land sedan 1994 har haft en utveckling som har varit bättre än i många andra länder. Dessförinnan hade vi en eländig period, och då menar jag inte bara den period när vi hade en borgerlig regering. Också dessförinnan fanns det brister i vårt sätt att uppträda. Vi hade en dålig ekonomisk utveckling. Men från 1994 har det gått bra för Sverige.

Jag lägger faktiskt hela förklaringen till att det har blivit så på att vi har fört en politik som har varit i överensstämmelse med de krav som de så kallade konvergenskriterierna ställer upp. Det är det regelverk som är fastställt i Europa för hur man ska driva en offentlig ekonomi: Bort med underskotten! Låna inte till välfärden! Få ned räntorna! Gör investeringar billigare! Se till så att inflationen hålls tillbaka och se till att därmed människor som bara har lön och pension att leva på får mer för sina pengar! Skuldsätt inte landet!

Detta är principerna i den europeiska ekonomiska politiken, de principer som Sverige höll sig till en gång i tiden på 60-talet, när det gick som bäst för vårt land. Det är det vi har återupprättat under 90-talet med stöd av den europeiska unionen. Det betydde medlemskapet för oss. Nu är vi färdiga att ta nästa steg, att utnyttja den nyvunna styrkan och även att ta hem fördelarna med en gemensam valuta, att få skydd mot spekulanter och valutahandlare och kunna utveckla vårt samhälle ytterligare.

Jag tycker att vi ska vara noga med att komma ihåg den historien, för de som i dag är emot EMU var också emot att vi förde den här politiken. De har mycket att förklara från denna talarstol – dock icke Lars Leijonborg, som jag tycker jag gjorde en bra insats på den punkten. I övrigt fanns det ett och annat att önska, måste jag säga.

(Applåder)

Anf. 20 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag är glad att mitt anförande föranledde statsministern att säga de där sakerna, för det är viktigt att vi nu inför folkomröstningskampanjen verkligen påminner om att det konstiga ord som vi tvingades lära oss på 90-talet, konvergenskriterierna – ett av dessa orimliga EU-ord – i praktiken fick en väldigt positiv effekt för Sverige genom att vi kämpade med det för att svenska folket nu ska ha möjligheten att, om man vill det, gå med i euroområdet.

Vi hade häromveckan en stor eurodebatt i riksdagen, och jag säger särskilt till Maud Olofsson att jag är mycket klar över att Sverige bör byta både valuta och regering. Jag tycker ändå att statsministern kunde använda en del av sin repliktid här till att påminna om att det inte räcker med att byta valuta. Problemen under krontiden har inte bara berott på att vi har haft kronan utan också på att vi utnyttjade den smitväg som den egna valutan innebar.

På motsvarande sätt är det ju så att euron inte löser alla problem. Vi måste komplettera euroanslutningen med en bra tillväxtpolitik. Vad har statsministern att säga på den punkten?

Anf. 21 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Vi bytte regering 1994 och fick en bra och framgångsrik politik därefter. Nu ska vi också byta valuta. Jag tycker att vi gör det i den ordningen, inte i den omvända.

Jag saknade ett inslag i Leijonborgs i övrigt eleganta anförande. Behövs det inte också en förändring vad gäller främlingsfientligheten, Lars Leijonborg? Jag påminner om den debatt som vi hade efter valet och den valrörelse som Folkpartiet drev, vilken ju var en blinkning med högerögat mot de främlingsfientliga krafterna. Nu ser vi resultatet i de opinionsmätningar som kommer, där Folkpartiet är det parti som har störst andel i ökningen av främlingsfientliga väljare.

Av dem som strömmade till Folkpartiet efter valet hade 56 % uppfattningen att vi tagit emot för många flyktingar som sökt asyl till Sverige. Är det någonting som Lars Leijonborg är stolt över? Har det en koppling till valrörelsen, och vad drar han för slutsatser av detta?

Jag säger inte det här därför att jag är nöjd med beteendet från den väljarkår som jag eller andra har här i kammaren. Vi delar problemen, men Folkpartiet har ju haft det här som profilfråga och drev en valrörelse som gick stick i stäv mot detta. Kommentera det från talarstolen! Jag tror att ganska många väntar på den kommentaren.

(Applåder)

Anf. 22 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Göran Persson är missnöjd med sin väljarkår. Den består till betydligt större del än Folkpartiets väljarkår av personer som anser att Sverige har tagit emot för många flyktingar. Men det är kanske ändå viktigast att vara missnöjd med sin politik.

Borde inte Socialdemokraterna fundera på hur det kommer sig att under den regeringsperiod som Göran Persson hyllade bröts kurvan där främlingsfientligheten minskade? Nu har denna sedan två, tre år tillbaka börjat öka igen. Det var ju den utvecklingen som i hög grad bidrog till att vi tog debatten med de främlingsfientliga och lanserade ett väl genomarbetat integrationsprogram. Det är segregationen i vårt samhälle som göder främlingsfientlighet och främlingsrädsla, som mycket väl speglas i den statistik som vi talade om.

Om hela svenska folket hade den sammansättning som Folkpartiets valmanskår har hade det här inte blivit någon nyhet häromdagen, för bland folkpartister är andelen ungefär den som förelåg när det var som bäst i Sverige. Det är alltså ett antal partiledare i denna kammare som bör vara mer bekymrade än jag, om man ska följa Göran Perssons råd att vara bekymrad över de väljare som man har. Jag är bekymrad över verkligheten.

Jag tror också att den debatt som har förts om språktest förändrades lite i går. Då skrev en av Sveriges mest intressanta kulturpersonligheter, som nyligen har blivit svensk medborgare, just om behovet av att få språktest. Hon, som är en välkänd författare, anser att det är ett viktigt krav för att främja integration. Vem kan efter det påstå att det skulle ligga ett spår av främlingsfientlighet i det kravet?

(Applåder)

Anf. 23 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag tänker fortsätta i Göran Perssons spår. I dagarna presenterades mätningen över hur flyktingmotståndet utvecklas i olika partier. Den mätningen speglar också nationalismen i landet. Jag tycker, precis som statsministern, att det var en skakande läsning.

I de partier som av ja-sägarna anklagas för att vara nationalistiska eller isolationistiska, som Bo Lundgren gjorde i dag, det vill säga Vänsterpartiet och Miljöpartiet, sjunker motståndet, medan det i samtliga ja-sägarpartier ökar kraftigt. Även om siffran sjunker för Vänsterpartiet är siffran alldeles för hög. Den kraftigaste ökningen bland partierna ses hos Folkpartiet. Jag skulle vilja veta hur Lars Leijonborg förklarar det faktum att flyktingmotståndet i hans eget parti efter en valrörelse som har innehållit frågor om språktest och vi-ställer-krav-paroller har ökat från 25 % till 45 %. En fråga som är relevant i det här sammanhanget är hur det här kommer att påverka Folkpartiets flyktingpolitik. Hur tänker ni handskas med den interna nationalismen, det vill säga interna folksjälvisheten?

Anf. 24 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det bästa i det Ulla Hoffmann sade var att hon är bekymrad över andelen främlingsskeptiska i hennes eget parti. Det är den rimliga reflexionen, nämligen varför andelen i Sverige som tycker att vi har tagit emot för många flyktingar ökar.

Det här är en uppfattning som delas av flera socialdemokratiska kommunalråd. Ilmar Reepalu i Malmö har sagt att de inte kan ta emot fler till Malmö. Göran Johansson i Göteborg har sagt likadant. Man har sagt likadant på flera andra håll. De säger inte detta för att de är rasister – absolut inte. Det är de inte. Jag känner dem båda två. De säger det för att de ser verkligheten i sina utsatta förorter.

Jag tycker ändå att de drar fel slutsats, men vi kan inte blunda för verkligheten. Den misslyckade integrationspolitik som Göran Persson och Ulla Hoffmann i hög grad är ansvariga för har lett fram till dessa problem som vi ser så påtagligt, med arbetslöshet, med bristande språkfärdigheter, med bidragsberoende, med utanförskap.

Den rimliga attityden från Vänsterpartiets sida skulle vara ödmjukhet inför det politiska misslyckande man är ansvarig för.

Låt oss gärna diskutera alla förslag i sak. Jag anser att vi i Folkpartiet har rätt på alla punkter som vi har föreslagit i vårt integrationsprogram. Jag tyckte att det Slavenka Drakulić skrev i går i Dagens Nyheter var mycket intressant. Jag ska citera henne om jag hinner! Nej! Men hon var i alla fall för att det skulle vara språkkrav för medborgarskap för invandrare.

Anf. 25 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Det är märkligt, Lars Leijonborg, att du över huvud taget inte reflekterar över om det ni framförde i valrörelsen, nämligen språktest för medborgarskap och vi-ställer-krav-paroller, skulle ha haft någon påverkan som har dragit till sig det andra varnade för, det vill säga flyktingmotståndare.

Ert sätt att analysera frågan om språktest är att lägga problemet på fel ställe. Det är inte fråga om att tusentals människor går omkring och inte

vill lära sig svenska utan det är fråga om dålig utbildning. När ni hade makten i Stockholm försämrades sfi.

Det här skulle också innebära att rösträtten tas ifrån dem som inte blir godkända i det test ni har. Eller hur? Rösträtten till EMU-valet följer reglerna för kommunalval, det vill säga att man ska ha varit folkbokförd i Sverige i tre år och vara över 18 år. Hur ställer ni er i diskussionen kring vilka som ska ha rösträtt i EMU-valet? Jag har hört ryktas om att Folkpartiet ska ha drivit frågan om att det bara skulle vara svenska medborgare som ska ha rätt att rösta där.

(Applåder)

Anf. 26 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Nu ska jag citera Slavenka Drakulić. Hon skrev följande i Dagens Nyheter i går: "Till en början hade jag varit lättad över att jag inte avkrävts något språktest. Nu saknar jag det. Jag tror att en stat som inte kräver ett minimum av språkkunskaper av sina medborgare löper risken att skapa getton."

Det är den här diskussionen vi måste ha. Det låter på dem som kritiserar det kravet som om allt var frid och fröjd i Sverige när det gäller integration, men utgångspunkten är att vi har jätteproblem. Vad gör ni som har den politiska makten åt dessa problem? Mycket lite. Arbetslösheten är hög, och språkkunskaperna brister. Om detta kan åtgärdas genom bättre sfi, varför har ni inte genomfört bättre sfi för länge sedan?

Vi har en syn på medborgarskap. Den finns i många länder. Flera av de länderna har lyckats bättre i integrationspolitiken än Sverige. Den bygger på att medborgarskap ska betyda någonting. Det ska vara någonting viktigt som människor ska eftersträva. Tycker Ulla Hoffmann att det är fel med de krav som nu ställs på människor som vill bli medborgare, att de till exempel inte ska vara brottslingar? Är det alltid fel att ställa krav? Vi har en annan uppfattning. Vi tycker att det är naturligt. På samma sätt som vi ställer krav på svenskar kan vi också ställa krav på nya svenskar. För oss vore motsatsen snarare diskriminering.

(Applåder)

Anf. 27 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Det var intressant, Lars Leijonborg, att få höra en utläggning om varför svensk ekonomi har gått dåligt och att det hänger ihop med att vi har en svensk krona i landet. Det var nog första gången jag hörde den analysen, måste jag erkänna. Jag har hört många teorier, särskilt från de borgerliga partierna i Sverige, men jag har aldrig tidigare hört att det beror på att det är svenska kronor i landet.

Det här är en märklig slutsats, om vi tänker efter. Det fanns en tid under 50- och 60-talen när det gick rätt hyggligt i svensk ekonomi. Sedan gick det under en period lite sämre. Vi hade svenska kronor då också. Nu har det gått lite bättre ett tag, och vi har haft svenska kronor under den period det har gått bättre.

Hur du får ihop detta får du utveckla lite grann senare, men jag måste erkänna att jag har svårt att hänga med.

Frågan i dag om vi ska gå med i ett annat system är intressant på många sätt. Vad vi gör – vilket några har varit inne på tidigare – är att vi avhänder oss viktiga verktyg för att kunna påverka ekonomin. En mark-

nadsekonomi – kapitalism, om man så vill – har inneboende problem. Den går inte spikrakt uppåt hela tiden. Ibland går den upp, och ibland går den ned. Ska vi hjälpa till och få lite stabilitet i detta behöver vi en politik som kan vara med och styra och jämna ut lite grann. Då är penningpolitiken och valutakurserna oerhört viktiga.

Vilken modell har Folkpartiet? Vad är det ja-partierna har i stället? Det har ingen av er lyckats svara på hittills. Vad är ert alternativ till att ha en svensk penning- och valutapolitik?

Anf. 28 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det är ju fantastiskt att Peter Eriksson aldrig har hört den grundläggande motiveringen till att Sverige behöver vara med i ett stort valutaområde, att en liten valuta innebär problem och att det har visat sig i årtionden. Det är ju därför man i historien har gjort alla möjliga konstruktioner för att just minska problemen. När det gick bra under de år som Peter Eriksson talade om var vi med i något som hette Bretton Woods-systemet, som byggde på guldmyntfoten. Man kan säga att euron är ett svar på att det systemet bröt ihop i början på 70-talet, vill jag minnas.

Nu har jag tyvärr lite ont om tid. Vi murar igen en smitväg, men vi har gott om andra verktyg att påverka svensk välståndsutveckling.

Anf. 29 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Sanningen är, att ska Sverige gå bra och ha en hygglig ekonomisk utveckling måste vi föra en bra svensk ekonomisk politik. Det är där hela frågan ligger.

Om Sverige kommer att gå bra i framtiden handlar inte om vi har kronor eller euro i grunden, utan om att de valda politikerna klarar att föra en stram ekonomisk politik och också en politik som kan gynna företagande och utveckling i landet, satsa på en bra infrastruktur och långsiktig uthållig utveckling i stället för kortsiktiga vinster. Det är hela grunden.

Jag måste säga att jag är väldigt förvånad över den här nya strategin, där man ska försöka låtsas som att det var kronan som var felet med det hela. Det handlar om helt andra saker. Jag tror att Lars Leijonborg vet det alldeles utmärkt egentligen. Det hänger ett ansvar på oss. Det ser vi bland annat i den statistik som Bo Lundgren tog upp i dag. De flesta av de länder i Europa som ligger långt framme i välståndsligan är inte euroländerna, utan det är länder som ligger just utanför det här området: Norge, Storbritannien och Danmark. Sverige ligger inte heller så långt efter.

Jag tycker att vi måste kunna sansa oss i den här diskussionen och försöka föra en debatt om EMU-medlemskapet på en nivå som är rimlig. Då handlar det om att prata om de verkliga fördelarna och verkligheten, om EMU fungerar eller inte. Och där har du stora problem, Lars Leijonborg, därför att euroområdet fungerar inte på ett bra sätt. Det är inte bra att ha en genomsnittsränta när ekonomin i de olika länderna skiljer sig åt så mycket som den gör.

Anf. 30 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag har, som sagt, ont om tid. Peter Eriksson har rätt på det sättet att det i allt väsentligt hänger på oss själva, vare sig vi har

krona eller euro. Men allting annat lika, är det en fördel för lilla exportberoende Sverige att tillhöra ett större valutaområde och att, som jag sade, mura igen smitvägen med växelkursförändringar, som alltför ofta har gjort att vi har valt en bekväm väg i stället för den väg som verkligen skulle lösa våra problem.

Prot. 2002/03:122

13 juni

Partiledardebatt

Anf. 31 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Under den gångna veckan har vi runtom i hela Sverige hört sjungas eller – det kanske vore rättare att säga – skrikas ut: Och den ljusnande framtid är vår!

Det finns ingen mer angelägen uppgift för Sveriges parlamentariker än att med de medel som står oss till buds vilja främja just en ljusnande framtid.

Vår miljö, Sveriges ekonomi, de sociala förutsättningarna och så vidare styrs förstås inte enbart av Sverige och svenskarna. Vår livsmiljö kan inte isoleras från andras vardag och verklighet och från beslut som tas i andra länder och världsdelar.

Men att Sverige är fattigast i Norden kan inte skyllas på andra nationer eller på konjunkturen. Socialdemokratin och Göran Persson har därvidlag ett ofrånkomligt ansvar.

Herr talman! Sverige släpar efter som kunskapsnation. Det tror jag är mycket, mycket allvarligt. Forskningen krymper nu när företag flyttar utomlands och dras med dramatiskt försämrad ekonomi. Det är *en* förklaring till att Sverige halkar utför i välfärdslistan.

En undersökning visar att i Sverige har bara ca 10 % av den unga befolkningen mellan 25 och 34 år en längre högskoleutbildning – 10 %. OECD-genomsnittet är 16 %. Och i Norge, USA och Nederländerna är siffran 27 %. I Norge är det alltså nästan tre gånger mer. Man kan säga att Norge har inte enbart olja utan också goda kunskaper.

Är det något vi kan garantera nykläckta studenter eller ungdomar över huvud är det att kunskaper, utbildning och forskning hör framtiden till. Att morgondagens arbetsmarknad ropar efter utbildade och att bättre börda bär ingen med sig ut i livet än mycket vett vet vi.

Emellanåt verkar det som om svensk utbildningsdebatt har blivit ett slags partipolitiskt slagträ, en arena på vilken partier vill hävda sin egen utbildningspolitiska förträfflighet. Jag menar att Sverige fordrar allt annat än skolpolitiskt kattrakande. Barn och ungdomar ska konkurrera i ett Europa där friheten inte upphör vid nationsgränsen. Och Europas ungdomar ska bygga sin framtid i ärlig kamp med ett utbildningspolitiskt alltmer medvetet och, som vi vet, mycket folkrikt Asien.

Detta fordrar – det är min övertygelse – att läraryrket blir mer attraktivt, att skolmiljön blir kommunernas bästa miljöer och att forskningen vitaliseras.

Herr talman! En av nyhetssändningarna i TV förra veckan rapporterade uppgifter från Folkhälsoinstitutet, att dagens studenter super så kopiöst att en tredjedel av dem riskerar att bli alkoholister. Folkhälsoinstitutet tilldelas årligen ca 230 miljoner av riksdagen. Institutets uppgift måste väl vara att förbättra folkhälsan, och vår uppgift måste väl vara att antingen bry oss om detta instituts uppgifter och verksamhet eller annars lägga ned det. Vi behöver inte ett institut som samlar in uppgifter som ingen bryr sig om.

Är Folkhälsoinstitutets uppgifter någorlunda korrekta vet vi ju att sjungandet om en ljusnande framtid är så falskt det kan vara för tiotusentals ungdomar. Det är förstås i så fall också liktydigt med att den ekonomiska tillväxten kommer att hämmas. Det borde vara angeläget att resonera om, att försöka komma underfund med, varför alkohol och droger tar överhand för så många.

Det är inte särskilt ansvarsfullt, tror jag, att enbart ropa på ytterligare information.

Naturligtvis finns det inget heltäckande svar, men nog verkar det som om många barn och ungdomar saknar egen identitet och får växa upp utan visioner, utan någon framtid att hoppas på.

Vi talar ofta om samhället och om staten. Men samhället och staten kan inte ge den sinnets trygghet och den meningsfullhet som människor söker. Jag tror att vi i våra dagar talar alldeles för lite om familjens roll och betydelse. Och vi ger familjen alldeles för lite stöd och tilltro. Det är föräldrarna, inte staten, som kan ge barn och unga den självförtroende och trygghet som motverkar rotlöshet.

Herr talman! Regeringen har tillsatt en utredning om den ekonomiska tillväxten. Det är för oss kristdemokrater obegripligt att regeringen låter utreda i stället för att regera.

Det är väl inte möjligt att regeringen står tomhänt och saknar idéer om vad som måste göras för att främja tillväxten?

I stället för att medverka till att vi får fart på näringslivshjulen beslutar Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet att företagen, som vi har hört tidigare här, ska stå för kostnaderna för tredje sjukskrivningsveckan. Detta är ju att sparka näringslivet i magen och i praktiken tvinga företag och myndigheter att dela in människor i A- och B-lag. Vem tror att det främjar ekonomisk tillväxt?

Herr talman! Det finns verkligen mer i regeringens politik som hämmar tillväxten. P.-O. Edin, förre chefsekonomen på LO uttalar: En skatt som är så krånglig och manipulerbar som arvs- och gåvoskatten kan man slopa. Edin säger vidare: Förmögenhetsskatten är så slumpmässig och orättvis att den måste ändras. De riktigt rika är normalt sett undantagna, säger Edin. Om man inte kan göra den här skatten rättvis bör man ta bort även den.

Finansministern stod i går i den här talarstolen och försvarade förmögenhetsskatten. Men vad tycker Göran Persson? Att slumpmässigheten och orättvisorna ska vara kvar, eller?

Herr talman! Regeringens stödtrupper Miljöpartiet och Vänsterpartiet omöjliggör nödvändiga satsningar på infrastruktur, satsningar som är ytterligt angelägna för den ekonomiska tillväxten. Regeringen har ju vissa politiska sektorer som inte ingår i s, v och mp-uppgörelserna. Låt mig ge Göran Persson rådet att också frita infrastrukturen från den nu förlamande alliansen vänsterut.

Sverige är inne i en bantningsfas, konstaterar Svenskt Näringsliv i sin senaste rapport, där BNP-tillväxten för i år skrivs ned till 0,8 % och den öppna arbetslösheten väntas stiga till 4,8 %. Den verkliga arbetslösheten – det har strukits under av flera talare här i dag – ligger på mer än det dubbla, och sjuktalen har som vi alla vet exploderat.

Eurostat har mätt utvecklingen av BNP per capita i förhållande till EU-snittet sedan 1998 och då funnit att Sverige haft en svagare utveckl-

ing än 20 andra länder i Europa, varav 12 är medlemmar av EU och resten är ansökarländer.

Göran Perssons Sverige kan jämföras med de börsbolag som i kristider nöjer sig med att ställa in utdelningen. Det kan ofta vara en nödvändig åtgärd, men den är sällan tillräcklig. Ofta vill det till strukturella grepp för att vända utvecklingen, och det är just vad som behövs i Sverige. Det tål att strykas under en gång till att utbildning och forskning och ett bättre näringslivsklimat är en ofrånkomlig förutsättning för att ord om en ljusnande framtid ska bli verklighet.

Herr talman! I vartenda samhälle finns det, mer eller mindre tydligt, vad man kan kalla klassgränser. Jag tror att den framtida klassgränsen i vårt land riskerar att bli ännu tydligare inom vård och omsorg. Vi vet att många äldre förvaras. Vi kan inte påstå att alla äldre får omsorg. Många äldre isoleras och anonymiseras. Hundratusentals äldre lider av vätskebrist och näringsbrist. Ingen hinner bry sig om.

Ingen ekonomisk tillväxt i världen kan garantera en trygg ålderdom. Det handlar i mångt och mycket om en attityd, en värderingsfråga. Men utan ekonomisk tillväxt finns ju inte ens förutsättningarna.

Ingen tycker, tror jag, att de lågavlönade inom Kommunal har fått för stora löneyft. Men vi vet också alla att kommunerna nu står rådvilla efter uppgörelsen. Där frågar man sig vad man ska dra ned på – eller som det brukar heta eftersom det låter bättre – hur man ska rationalisera för att få budgeten i balans.

Det är svårt att tricksa med uppgifter om ett lands demografiska utveckling. När dagens förskolebarn blir vuxna får de dubbelt så många äldre att ge vård och omsorg än vad dagens yrkesverksamma har. Hur stämmer detta överens med förhoppningen om en ljusnande framtid?

Herr talman! Fram till den 14 september är det vår plikt, tycker jag, att öppet och ärligt presentera, informera om och debattera vår inställning till EU och EMU, och att helst inte misstänkliggöra varandra.

I dag vill jag gärna uttala min glädje över att Polen så markant röstade för medlemskap i EU. För 40 år sedan besökte jag Polen ett par somrar i rad. Det var då ett slutet land. Det tisslades och tasslades. Ingen vågade säga något förrän man försäkrat sig om att samtalet inte avlyssnades. Sovjetunionen och det kommunistiska mentala och ekonomiska vanvettet höll landet i ett järngrepp. Vi minns elektrikern Lech Walesa och hans arbetskamrater, hur de tog striden för frihet och värdighet. Beundransvärda hjältar!

I söndags fattade polackerna ett beslut om europeisk gemenskap. Det land som i Europas historia pressats och klämts mellan mer eller mindre konstruerade gränsdragningar finns nu i en gemenskap där gränser spelar mindre roll. Vem här i kammaren kan ogilla detta?

Det finns de som vill se Storbritanniens ställningstagande angående euron som ett argument för att Sverige skulle vänta och se. Det är ett uselt argument. En del dödförklarar och faktiskt nästan idiotförklarar EMU som idé. Sedan säger de att vi ska vänta och se. Jag tycker att man ska bestämma sig. Vem vill gå med i ett idiotprojekt bara man skjuter det på framtiden?

Att jämföra Storbritanniens ekonomi med Sveriges visar inte på mycket annat än argumentbrist. Det är det faktiskt också när man hela

tiden talar om Tyskland här i kammaren och lilla Sverige och gör jämförelser.

Den brittiska regeringens ställningstagande i söndags visar i själva verket hur oklokt det skulle vara av Sverige, som nu ska hålla folkomröstning, att ställa sig utanför och sannolikt därmed få se Storbritannien gå förbi och bli medlem i EMU före Sverige.

Herr talman! Det finns de som är väldigt måna om att slå fast att debatten i Sverige nu handlar om EMU och inte om EU. Man kan väl ändå få hävda att EMU-folkomröstningen inte hade ägt rum i Sverige om vi varit utanför EU. Det är tydligt att de som är mest måna om att vi inte ska resonera om EU i samband med EMU ofta är de som var emot och är emot svenskt medlemskap i EU.

Herr talman! I Sverige ordar vi gärna om att vi är bäst i klassen. Men regeringen gör alldeles för lite för att Sverige ska nå ens i närheten. Vi behöver inte jämföra oss med länder som Luxemburg, Irland och Danmark som sedan länge lämnat Sverige på efterkälken. Men låt oss ta upp finnkampen som varit så stimulerande för idrottsmännen på bägge sidor.

Finnarna har ju gått om oss ekonomiskt, men försprånget är inte så stort att vi måste avstå från kampen. Det är inte en kamp mellan Nokia och Ericsson jag talar om. Det är den ekonomiska tillväxten som är klart snabbare i Finland. Vårt grannland satsar också mer på forskning.

Låt oss ta finnkampen i stället för att inbilla oss att vi kan ta en kamp med britterna och Tyskland. Finland ligger närmare och är i storlekshänseende bättre att jämföra sig med.

(Applåder)

Anf. 32 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag reagerade på ett påstående från Alf Svensson. Han är ju en god retoriker men inte alltid en lika god sanningssökare, har jag noterat, men kanhända är det någonting jag inte har upptäckt här. Jag hörde nämligen att Alf Svensson sade att Miljöpartiet var motståndare till en satsning på utveckling av infrastrukturen. Det uppfattar jag som ett häpnadsväckande påstående.

Vi är det parti som drivit fram en historisk satsning på infrastruktur, en historisk satsning på järnvägar. 100 miljarder kronor har vi i förhandlingar fått till i ett första beslut, och vi vill att det ska in ännu mer pengar. Vi ser att en järnvägssatsning i Sverige mer än någonting annat kan bidra till att minska avstånden i vårt stora, avlånga land, att skapa större arbetsmarknadsregioner, att se till att människor kan få nya livschanser, söka nya jobb och ändå bo kvar, samt att skapa tillväxt.

Vi är det parti som mer än andra driver på i de här frågorna. Jag undrar om Alf Svensson kanske har hittat några gamla eller felaktiga uppgifter någonstans. Jag skulle gärna vilja att han tog tillbaka detta. Vi är stolta över att jobba för att föra Sverige och svensk ekonomi framåt genom att göra den långsiktigt vettiga satsningen att satsa på järnvägar i Sverige, som är ett extremt bra land att utveckla järnväg i.

Det pågår nu till exempel en diskussion om Norrbottenabanan. Vi har ett pärlband av städer längs hela Norrlandskusten med huvuddelen av Norrlands befolkning, men man har ingen fungerande järnväg. Det är ett historiskt misstag som vi måste rätta till. Var med i den kampen i stället för att prata dumheter!

Anf. 33 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det där brukar vara en replikinledning: Alf Svensson är en god retoriker, men han är ingen sanningssökare. Först kan vi kanske enas om att varken Peter Eriksson eller jag lyckas nå fram till den absoluta sanningen. Jag tycker därför inte att vi behöver beskylla vare sig den ene eller den andre för att vara dåliga sanningssökare.

När jag talar om infrastruktur talar jag om den infrastruktur som näringslivet ropar efter. Jag gjorde detta i samband med att jag talade om ekonomisk tillväxt, och inte sällan är det ju så att begreppet ekonomisk tillväxt inte är särskilt intressant för Miljöpartiet. Ni tror av någon konstig anledning att resurserna – det är i och för sig imponerande – kommer liksom ovanifrån utan att vi behöver arbeta och slita ihop dem inom svenskt näringsliv.

Sedan är det ju så att när Peter Eriksson talar om infrastruktur handlar det om järnvägar. Jag har inget emot järnvägar, i synnerhet inte om de fungerar och tågen går. Men jag tycker att det är ren skandal att ni inte kan ställa upp på att det också behövs motorvägar! Vi har ingen motorväg mellan Göteborg och Stockholm. Tycker Peter Eriksson att det är bra eller att det är dåligt? Vi har ingen motorväg mellan Malmö och Stockholm heller. Tycker Peter Eriksson att det är bra eller att det är dåligt?

Man hade faktiskt kört fram vägmaskinerna nere i Markaryd. Man hade börjat meja ned skogen. Sedan togs detta tillbaka. Det kanske var så att Peter Eriksson i budgetförhandlingar och resonemang med regeringen tyckte att detta var dumt. Eller var det rentav så att Peter Eriksson tyckte att det var bra att vägmaskinerna drogs tillbaka?

Vi behöver järnväg, men det går inte att få Sverige att fungera infrastrukturellt enbart genom järnvägar. Jag vet det som bor i Gränna.
(Applåder)

Anf. 34 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Kanske Alf Svensson borde hålla sig till polkagrisar.

Mellan Göteborg och Stockholm går det på halva tiden om man kör med en modern järnvägstransport i stället för på motorväg. Alf Svensson talar för en gammal infrastruktur som inte är det nya som minskar restiderna och skapar tillväxt. Det är lika effektivt med trefilsvägar som med nya motorvägar. Det fungerar utmärkt bra. Även när det gäller säkerheten är det en mycket bra utveckling som pågår i Sverige när vi satsar på trefilsvägar.

Därför tycker jag att det borde vara intressant för kd – och för moderater också, till exempel – att börja lära sig lite om hur moderna järnvägar och moderna tåg ser ut. I dag utvecklas det regionala tåg som gör 240–250 kilometer i timmen och som kan bidra till en enorm utveckling och förbättring av möjligheterna för människor att söka jobb, gå på universitet och bo på olika ställen. Hela Mälardalen utvecklas i dag i väldigt stor utsträckning på grund av att man har gjort en genomgripande satsning på moderna tåg.

Detta är någonting som händer och som utvecklar Sverige. Det är inte motorvägar som är framtiden. Det är en gammal struktur som man måste tänka bort. Man måste försöka se på moderna satsningar i stället, Alf Svensson!

Anf. 35 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Om man blir väldigt trängd och har dåliga argument kan man börja tala om polkagrisar, löjrom i Kalix eller något sådant, men jag tycker inte precis att det hör till infrastrukturen.

Sedan säger Peter Eriksson att Alf Svensson talar om ett gammalt infrastrukturssystem. Då är jag verkligen inte ensam. Jag är helt tvärsäker på att Peter Eriksson har upplevt hur näringslivet i Västsverige och runtom i hela riket, exempelvis i Skövde, bönar och ber om att industrin ska få vägar som är rimliga eftersom det kostar pengar och drar ned den ekonomiska tillväxten när man får lägga för mycket tid på transporter och när transporterna är osäkra.

Jag tror inte att man behöver säga mer, herr talman. Det framgick ju alldeles uppenbart att Peter Eriksson har någon allergi mot motorvägar, och det är synd. Det var det jag åsyftade när jag sökte sanningen om infrastrukturen.

(Applåder)

Anf. 36 ULLA HOFFMANN (v):

Herr talman! Först har jag en kommentar till Bo Lundgren. Eftersom du hellre umgås med Göran Persson än med mig – det har du nu officiellt talat om här i kammaren – lär du heller aldrig få reda på vad jag har i min verktygslåda. Men jag lovar dig: Du skulle bli avundsjuk!

Denna min första allmänpolitiska partiledardebatt vill jag prata om solidaritet och mänskliga rättigheter. Jag vill prata om solidaritet med de kvinnor som utnyttjas i sexhandeln. Jag vill prata om solidaritet med de flyktingar som söker asyl här i Sverige och brutalt avvisas. Men jag vill börja med att prata om den offentliga sektorns betydelse för solidariteten i vårt samhälle och vad EMU kan komma att innebära för den offentliga sektorn.

Under en lång tid har vi genom arbetarrörelsens kamp byggt upp en generell välfärd. Den har byggt på en stor offentlig sektor som betalas av skatter och avgifter. Den har möjliggjort för kvinnor att förvärvsarbeta i och med att den har erbjudit både jobb och social service. I tider av lågkonjunktur har den offentliga sektorn kunnat användas för att stimulera ekonomin för att få fart på hjulen.

I undersökning efter undersökning har det nu visat sig att det är kvinnor som är mest oroliga för vad ett medlemskap i EMU kan innebära. Detta, menar jag, är ett faktum som ja-sägarna borde ta på största allvar. EMU är nämligen inte könsneutralt. För att en gemensam valuta ska kunna fungera i flera olika länder krävs det att den ekonomiska politiken samordnas, och den ekonomiska politik som slagits fast för EMU innebär ett hårt tryck nedåt på de offentliga utgifterna.

Så här skrev regeringens egen utredning om stabiliseringspolitik i valutaunionen 2002: Maastrichtkriterierna är inte neutrala. De är inte lika tuffa för länder med låga skatter, där man också säljer ut offentliga tillgångar. Alltså, låga skatter och privatiseringar premieras i EMU. Detta kommer självklart att drabba den offentliga sektorn, och det är där merparten av kvinnorna arbetar. Det är också där de verksamheter finns som möjliggjort för kvinnor att gå ut i arbetslivet: barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård.

Särskilt hårt kommer EMU-kraven att slå i perioder när arbetslösheten stiger, för då minskar skatteintäkterna samtidigt som samhället måste betala ersättning till de arbetslösa. I sådana krissituationer förbjuder EMU:s stabilitetspakt oss att låta de offentliga utgifterna stiga över en viss nivå. Då återstår bara försämringar i välfärdssystemen, som Schröders nuvarande planer i Tyskland. Det är de verktyg som Bosse Lundgren inte ville svara på frågor om, att sänka nivåer och tid i a-kassan, att försämra arbetsrätten och att försämra sjukvården eller nedskärningar i den offentliga sektorn. Jag är djupt oroad över hur detta kommer att drabba kvinnornas ställning i Sverige, en oro som jag delar med stora delar av kvinnorna i Sverige. Jag skulle vilja veta hur ja-sägarna tänker hantera denna oro.

Herr talman! Jag har tillsammans med representanter för fem andra riksdagspartier skrivit ett brev om flyktingpolitiken till Göran Persson. Jag undrar, Göran Persson, när jag får svar på det brevet. Vi är oroliga för den praxis som utvecklats vid Utlänningsnämnden. Du kunde själv se på TV häromdagen när man berättade om en familj från Kosovo. Sonen kommer med största sannolikhet att försöka ta livet av sig och dottern bli psykotisk om de avvisas. Utlänningsnämnden säger att det är så. Man säger att de intyg som psykiatriker och läkare skrivit stämmer. Men man säger också att det inte strider mot humanitetens krav att avvisa familjen även om man tar hänsyn till portalparagrafen om barnens bästa.

Jag vet, Göran Persson, att du vare sig kan eller ska uttala dig om enskilda fall, men jag är skakad av den människosyn som Utlänningsnämnden ger uttryck för. Jag anser att de humanitära principer som vårt samhälle ytterst vilar på hotas av den praxis som Utlänningsnämnden nu utvecklar. Jag ser en koppling mellan detta och det stigande flyktingmotståndet i partierna. Gör inte du det, Göran Persson? Är inte du lika orolig som jag?

Herr talman! I dagarna fick vi faktiskt ett helt nytt perspektiv på regionalpolitiken. Det var ett kommunalråd som påstod att det är Göran Perssons fel att norrbottniska män utnyttjar prostituerade, därför att regeringens regionalpolitik leder till att kvinnor flyttar från Norrbotten. Mycket har jag anklagat Göran Persson för, men inte detta.

Skämt åsido, och frågan bör man egentligen inte skämta om eftersom de uttalanden som gjorts av kommunalrådet visar på en skrämmande och förnedrande kvinnosyn, kan jag för de av kammarens ledamöter som missat artiklarna berätta att kommunalrådet anser att om regionalpolitiken ser till att kvinnorna får jobb behöver de inte flytta till kusten eller söderut. Då behöver männen inte köpa sex för att tillfredsställa sina som han kallar det naturliga behov. Jag kan upplysa kommunalrådet att prostitution och människohandel för sexuella ändamål finns även i storstäderna. I Stockholm har polisen sprängt ett antal bordeller där kvinnor från de forna öststaterna hölls fångna och utnyttjades sexuellt. Prostitution och människohandel handlar om samhällets kvinnosyn och har mycket lite med regionalpolitik att göra.

Jag tror att de flesta av kammarens ledamöter har sett filmen *Lilja 4-ever* som beskriver just den situation som fattiga kvinnor från östra Europa befinner sig i och som män i Sverige utnyttjar. Det är bra att vi har kriminaliserat sexköp. Det är också bra att vi har den lag mot *trafficking* som kriminaliserar vartenda led i denna smutsiga hantering. Det

är bra att de tre samarbetspartierna nu lagt fram ett förslag till handlingsplan mot människohandel för sexuella ändamål.

Men det räcker inte. Det har visat sig att för att kunna åtala de män som köpt sexuella tjänster och de hallickar och bordellägare som handlar med kvinnor som om de vore objekt måste kvinnorna kunna stanna kvar och vittna. Nu finns det en utredning som föreslår att dessa kvinnor ska kunna stanna i Sverige endast under den tid som de vittnar och sedan skickas tillbaka till hemlandet. Såvitt vi vet hamnar många av dessa kvinnor åter i prostitution, några av dem har försvunnit.

Det enda raka vore förstås att de får möjlighet att åtnjuta det skydd som utlänningslagen erbjuder, det vill säga som flyktingar. Det är ju män i Sverige, inte alla män i Sverige, men män i Sverige som försätter dessa kvinnor i denna situation – ensamma ungarlar i glesbygd och gifta familjefäder från Stockholm.

De kanadensiska myndigheterna har visat prov på en helt annan inställning till prostituerades skyddsbehov. En thailändsk prostituerad kvinna som befann sig i ett skuld-slav-förhållande till sin hallick i Thailand flydde och sökte asyl i Kanada. Där gjorde immigrationsmyndigheterna bedömningen att den thailändska polisen inte kunde eller ville ge henne något effektivt skydd mot hallicken, och hon gavs därför flyktingstatus i Kanada. Det tycker jag är ett bra föredöme.

Jag förutsätter att det inte bara var jag som blev skadad av *Lilja 4-ever* och det faktum att hennes hallick hotade henne med utlänningspolisen om hon inte lät sig utnyttjas sexuellt av män i Sverige. Jag förutsätter också att samtliga partiledare anser att en viktig aspekt av de humanitära principer och den kvinnosyn som vi bekänner oss till är just hur kvinnors asylskäl behandlas. Ta som exempel fallet med en kvinna från Bangladesh som av politiska skäl gripits av polis, förts till en polisstation och där torterats och våldtagits en hel natt. Migrationsverket och Utlänningsnämnden, som inte ifrågasatte kvinnans trovärdighet, beslutade att hon skulle avvisas till hemlandet med motiveringen att det var enskilda polismän som utfört brottet utan godkännande av statsmakterna.

I dag får inte kvinnor skydd, trots dokumenterad politisk förföljelse genom tortyr och våldtäkt, trots att lagen säger att de har rätt till skydd. Jag tycker att den här partiledardebatten är ett gyllene tillfälle för alla partiledare som liksom jag vill göra någonting åt detta att gå upp i debatten och säga det. Då kan vi göra någonting tillsammans.

(Applåder)

Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det finns väl ingen tvekan om var socialdemokratin står när det gäller synen på offentlig sektor. Den omfattande gemensamma sektor vi har i Sverige är mer än något annat vårt reformverk. Vi vill utveckla det, och vi har inga som helst planer på att minska den verksamheten – tvärtom. Den är en förutsättning för många människors frihet och värdighet.

När vi förespråkar ett medlemskap i den monetära unionen gör vi det därför att vi tror att vi då får bättre möjligheter att utveckla den gemensamma sektorn. Det är inte så svårt att förstå hur vi resonerar om man har upplevt den tid då valutaspekulanterna var de som bestämde storleken på den gemensamma sektorn. Dit ska vi inte igen.

Sedan dess har vi med stöd av Vänsterpartiet fört en ekonomisk politik som lever upp till de krav som den monetära unionen ställer. Vi ska inte göra någonting annat än det vi nu gör. Nu lever vi upp till kraven. Bakom den politiken står Vänsterpartiet. När Vänsterpartiet nu påstår att ett medlemskap i EMU skulle resultera i en mindre gemensam sektor, hur kan det då komma sig att vi har fått 80 000 fler anställda i kommuner och landsting under den senaste mandatperioden, när vi har fört den politik som är en förutsättning för ett medlemskap i EMU? Nej, Ulla Hoffmann, det är precis tvärtom. Vill man slå vakt om gemensam sektor, håll spekulanterna borta, se till att inflytandet ligger här i riksdagen! Det är det som det handlar om. Det är därför vi är för.

Anf. 38 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag förutsätter att Göran Persson kommer att svara på frågorna om Utlänningsnämnden och människohandel för sexuella ändamål senare.

Låt mig säga att vi helt och hållet delar synen på offentlig sektor. Vi delar dock inte åsikten att det är nödvändigt för offentlig sektor att säga ja till EMU.

Valutaspekulanterna bestämde hur stor den offentliga sektorn skulle vara, sade Göran Persson. Ditt ska vi inte igen. Nej, precis. Det är just därför vi säger nej till EMU. När valutaspekulanterna spekulerade mot den svenska valutan hade vi en fast växelkurs. Då lekte vi EMU.

Vi vill inte att du, Göran Persson, ska behöva stå där igen och tigga pengar, utan vi tycker att vi för din skull ska se till att vi har en rörlig växelkurs. Det går nämligen inte att spekulera mot en rörlig växelkurs, för den flyter undan.

Sedan har vi det faktum att vi lever upp till kraven redan i dag. Ja, så är det. Vi har ett samarbete när det gäller den ekonomiska politiken, och det har du och jag kommit överens om att vi ska fortsätta att ha ett bra tag till, åtminstone den här mandatperioden ut. Vad som kan hända i nästa val är ju att de som inte gillar den ekonomiska politik som du, Göran Persson, och jag för kan avsätta oss. Men om vi har fört över beslutanderätten till Europeiska centralbanken kan de inte säga någonting. Då kan de inte säga någonting om den ekonomiska politiken, för då har vi lämnat ifrån oss makten till Europeiska centralbanken.

Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Euron är ingen fast valuta. Också den rör sig gentemot omvärlden i övrigt. Men vi går in i en gemenskap där vi slipper se att vår konkurrenskraft försämras dramatiskt därför att våra handelspartners valutor rör sig. Det är den fördelen vi vinner, och det är det första.

Sedan har vi det andra. Visst, om man spekulerar mot en rörlig valuta glider den undan, precis som Ulla Hoffmann säger. Räntorna stiger. Räntor är högre hyror. Och räntor är mer av statsutgifter och mer av nedskärningar på sådant som vi i stället skulle ha satsat pengarna på.

Kommunerna är skyldiga 300 miljarder kronor; så ser deras låneskuld ut. Vi betalar åtminstone 1 % för mycket på de lånen i dag – det är 3 miljarder kronor – därför att vi står utanför den monetära unionen. 3 miljarder är lika mycket som 10 000 heltidsanställda i vården kostar. Varför ska vi göra det bara därför att vi tycker att det är bättre att ha en

riksbank i Sverige än att ha en riksbank i Frankfurt som vi har lika lite inflytande över som den i Sverige?

För mig, när jag går igenom argumenten, är det solklart: Vill man slå vakt om en stor gemensam sektor, då ska man också se till att politiken, politikerna i denna kammare, har inflytandet och att man inte lägger den makten hos marknaden. Därför är vi mer skyddade i en stor valuta än i en liten utsatt valuta.

Så ser resonemanget ut, och därför blir min slutsats för dig som är för en stor gemensam sektor att det gäller att se till att du får skydd av en stor valuta, för på så sätt behåller du politikens kraft och politikernas initiativ. Det är vänsterargumentet för den gemensamma valutan. Sedan har högern sina argument men det är så här jag resonerar och det är därför som jag kommit fram till slutsatsen att jag vill utveckla den gemensamma sektorn och inte ge bort makten till spekulanterna.

(Applåder)

Anf. 40 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Just nu känns det väldigt kul med partiledardebatter.

Göran Persson, det är så att 38 % av vår handel med utlandet går till EU-länderna. Resterande handel går till länder utanför EU.

Jag tycker att det är rätt intressant att Göran Persson lovar tusentals nya jobb. Utifrån dagens situation och med det ränteläge som vi har i dag går det att räkna fram det. Men vad vet Göran Persson och vad vet ekonomen om ränteläget år 2006? Vi kan ha lägre ränta då här i Sverige, och man kan ha högre i ECB. Läget kan vara förändrat; vi vet ingenting om det.

I de undersökningar som jag förstår nu har tagits fram säger man inte någonting om stabilitetspakten, som ju säger att kostnaderna för offentlig sektor inte får överstiga en viss nivå.

Jag menar att vi inte behöver fler löften om någonting som vi egentligen inte vet något om. Jag förstår inte hur du kan stå i talarstolen och lova tiotusentals nya jobb.

I dag läste jag en intressant artikel i Dagens Nyheter om politiker som gått ut och lovat och sagt: Köp Teliaaktier! Köp, köp, köp! Människor köpte därför att de trodde att Teliaaktien skulle gå upp. I dag har denna aktie förlorat 60 % av sitt värde. Vi ska inte ha sådana löften – vi ska inte ha fler brutna löften.

Jag tycker att det hela är alldeles felaktigt utifrån de kriterier som du lägger fram och där du inte har tagit hänsyn till räntan – och inte kan ta hänsyn till räntan – och inte heller har tagit hänsyn till stabilitetspaktens tryck nedåt på den offentliga sektorn. Det är inte ärligt.

(Applåder)

Anf. 41 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Vi har klart för oss, tror jag, att Ulla Hoffmann och Vänsterpartiet vill att Sverige ska gå ur EU. Vi vet ju att Ulla Hoffmann tycker att vi absolut inte ska beblanda oss med de många länder som ska ha euron.

Jag har också hört Ulla Hoffmann säga, och detta finns dokumenterat, att hon inte vill höra talas om överstatlighet. Jag skulle vilja att Ulla

Hoffmann berättar hur man ska ta itu med miljöproblemen, som är överstatliga, om man inte har EU.

Ulla Hoffmann talade här med inlevelse om den förskräckliga sexhandeln. Men tror Ulla Hoffmann att det vore lättare att komma till rätta med de här brottssyndikaten – internationella som de är – om vi inte hade en gemenskap à la EU och att vi skulle komma till rätta med de här gangstersyndikaten varje land för sig eller att vi skulle upprätta bilaterala förbindelser, något som skulle innebära att det behövde upprättas i storleksordningen 300 sådana mellan de 25 EU-länderna?

Det går inte att hela tiden bara kritisera, utan man måste också tala om vad vi ska ha i stället. Hur ert Europa ser ut får vi ju aldrig veta.

Anf. 42 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Alf Svensson vill veta hur vårt Europa ska se ut. Men nu har jag en repliktid på två minuter, så jag hinner inte med det. Men jag har stora visioner för hur Europa och världen ska se ut. Det hinner vi alltså inte med på den tid vi har på oss här men vi kan gärna sätta oss ned och ta en kopp kaffe efteråt. Då ska jag berätta.

Du säger att vi inte vill beblanda oss med länder inom EU. Det är helt fel. Jag förstår inte vad du talar om. Sedan tar du upp miljöpolitiken, och därefter talar du om *trafficking*, om överstatlighet och om en väldig massa andra saker. Jag trodde att jag hade hört fel med tanke på den debatt som vi hade i TV häromdagen då jag sade: Vad har miljöpolitik och *trafficking* med EMU att göra? Det är ju EMU vi nu diskuterar. Det var det vi tog upp, eller hur? Vi tog ju upp den europeiska monetära unionen och hur den för över makten till andra.

Min fråga till dig, Alf Svensson, när du nu tagit upp detta: Är det möjligt för dig att stödja ett förslag om att de kvinnor som utsätts för människohandel för sexuella ändamål ska kunna prövas enligt Genèvekonventionen och kunna få permanent uppehållstillstånd i Sverige? Är du överens med mig om att vi ska försöka åstadkomma någonting sådant?

Anf. 43 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag måste uttala mig förfärligt luddigt och konstigt när jag får det svar som jag får av Ulla Hoffmann. Jag står här och säger att EU och EMU trots allt hänger ihop. Jag tror alltså inte att vi hade haft folkomröstning den 14 september om EMU om vi inte hade varit med i EU. Det är möjligt att Ulla Hoffmann tror någonting annat men jag tror inte att hon gör det.

Sedan sade jag att det finns vissa frågor som är av överstatlig karaktär, att nationalstaten inte räcker till för alla frågor. Jag nämnde miljöpolitiken, som är överstatlig. Vindarna bryr sig inte om nationalstaten, och det gör inte heller vattenströmmarna.

Därför frågar jag Ulla Hoffmann: Hur ska vi ta itu med detta om EU inte finns? Vi ska ju ur EU. Då måste man väl ordna det mellanstatligt, bilateralt, på något sätt. Detta ska jag höra vid en kopp kaffe. Jag kommer inte att rösta på Vänsterpartiet även om vi dricker kaffe ihop. Men svenska folket ska väl få veta detta. Folket får alltså inget svar. Det är det som jag är besviken över.

Anf. 44 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag förstår inte, Alf Svensson, varifrån du har fått att jag i debatten i dag skulle ha sagt att vi ska gå ut ur EU. Jag har försökt hävda att vi nu diskuterar EMU. Det är alltså EMU-frågan som är aktuell, inte ett utträde ur EU. Där har vi ju haft en folkomröstning.

Du har pratat mycket och väl om EU, och jag vill därför ställa en fråga till dig. Eftersom du inte har någon replik kvar kanske vi får ta svaret över en kopp kaffe. Du pratade om droger och alkohol, och därför undrar jag om kampen mot smuggling och brottslighet har underlättats av inträdet i EU. Jag skulle vilja veta om du anser att vi har kunnat behålla vår alkoholpolitik i Sverige sedan vi gick med i EU. Hur ser införselkvoterna ut?

I stället för att agera som du gör tycker jag att du har mycket att fundera på, Alf Svensson, när det gäller de frågor du ställer till Vänsterpartiet.

Anf. 45 MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Först vill jag säga några ord om finansmarknaden och de finansvalpar som statsministern talade om. Det var inte valutaspekulanterna som satte stopp för en utveckling av den offentliga sektorn. Vi hade inte råd att expandera den offentliga sektorn eftersom vi hade förbrukat våra pengar.

Sanningen är den att om man ska ha en offentlig sektor behövs rejäl ekonomisk tillväxt. Pengarna kommer inte från himlen. De kommer från produktionen, vilket ger oss goda resurser till en bra välfärd.

Jag vill också påminna om – och det gäller både statsministern och ytterligare några i kammaren – att det inte var EMU:s konvergenskriterier som gjorde att vi fick ordning och reda i våra statsfinanser. Det var ett hårt och slitsamt arbete som Centerpartiet och Socialdemokraterna tillsammans utförde för vi insåg att plus och minus måste gå ihop.

Vi kan inte förbruka mer pengar än vi har. Det är vanligt, sunt, ekonomiskt tänkande. Sedan råkar det sammanfalla med EMU:s konvergenskriterier, men inget land kan förbruka mer resurser än det har – inte Sverige och inte heller något annat land. Och i Centerpartiet behöver vi inga konvergenskriterier för att inse det.

Herr talman! Naturligtvis präglar den kommande folkomröstningen om euron också debatten i dag, som vi redan hört. Det är för väldigt många en svår fråga med argument såväl för som mot, vilket är viktigt att säga. Det är också viktigt att EMU-diskussionen inte döljer inrikespolitiken och de problem vi har. Bristande tillväxt, höga sjuktal, bristen på integration och jämställdhet ska inte gömmas bakom EMU-debatten. Hur viktig EMU-frågan än må vara avgörs Sveriges framtid i första hand i Sverige.

Låt mig ändå tala något lite om EMU-frågan eftersom den är aktuell i dag. För Centerpartiets del har vi konstaterat att de ekonomiska riskerna överväger de eventuella politiska fördelarna. Riksbanken förfogar i dag självständigt över både valutapolitiken och räntan. Riksdagen beslutar om finanspolitiken.

Om vi inför euron och går in i EMU:s tredje steg kommer två av dessa tre verktyg att försvinna. Vi i Centerpartiet tycker att alla verktyg-

gen behövs. Ibland räcker det inte med bara en hammare, utan ibland behöver man också såg och skruvmejsel.

Om vi avstår från dessa två viktiga verktyg ökar pressen på att använda det tredje verktyget – finanspolitiken – vilket vi varit inne på i dag. Särskilt tydligt blir det när Europas ekonomier inte går i takt, som fallet är mellan Tyskland och Irland. När räntan sätts utifrån en genomsnittlig europeisk konjunktur kommer vi att behöva använda finanspolitiken än mer. Svängningarna i den förda politiken kommer att bli än större.

Att oron inte är obefogad syns också tydligt i hur regeringen vill hantera ett EMU-inträde. Om det skulle vara ekonomiskt riskfritt skulle det ju inte finnas några skäl att skapa instrument för att kompensera för de förlorade verktygen. Ändå har regeringen diskuterat buffertfonder med LO för att kunna hantera svängningarna.

Man har övervägt att låta regeringen fatta beslut om skattesänkningar eller – vilket är mer troligt med den nuvarande regeringen – skattehöjningar för att balansera konjunkturen. Det låter inte som om regeringens bedömning är att detta är ett riskfritt projekt då man behöver dessa instrument.

När debatten nu börjar på allvar är det också läge att granska de argument som förs fram för respektive mot ett euomedlemskap. Vi redovisar mycket tydligt de ekonomiska betänkligheterna. Jag anser att bevisbördan ligger hos dem som tonar ned de ekonomiska riskerna och hellre talar vackert om tillhörighet. Låt mig då säga: Det är inte det frågan handlar om. Sverige tillhör EU. Sverige ska tillhöra EU. Centerpartiet säger ett tydligt ja till Europasamarbete, bejakar östutvidgning, bejakar miljösamarbete och bejakar ett internationellt samarbete. Men vi behöver inte ansluta oss till EMU. Folkomröstningen handlar också om EMU – inte om EU.

Eftersom en mängd mer eller mindre trovärdiga argument förts fram vill jag passa på att fråga mina borgerliga partiledarkolleger om de helhjärtat ställer upp på den politik som regeringen vill föra ifall det blir ett ja i höstens folkomröstning. Därför vill jag säga följande till Bo Lundgren, Alf Svensson och Lars Leijonborg:

Vi var överens i höstens val om att det behövs nya jobb framför allt i den privata sektorn. Statsministern har nu lovat att bara vi går med i EMU så kommer vi att få 100 000 nya jobb i den offentliga sektorn. Statsråden åker land och rike runt och talar om hur många jobb det skulle innebära för Norrbotten, Blekinge, Västerbotten och alla andra delar av landet. Min fråga till er är: Delar ni statsministerns bedömning att EMU skapar dessa 100 000 nya jobb i den offentliga sektorn?

Herr talman! De brister vi ser i Sverige är våra egna. Det gäller vårdköerna, sjukskrivningarna, resultaten i skolan, löneskillnaderna mellan kvinnor och män, eftersläpningen i tillväxten och därmed i välfärden jämfört med resten av Europa. Detta har många varit inne på i dag. Det förtjänar att diskuteras, och det har ingenting med euron att göra. När det gäller de problem vi ser i Sverige, och som var och en upplever i vardagen, med oro för vården, oro för omsorgen, bekymmer med privatekonomin och mycket annat är det gångna året för mig och för svenska folket ett förlorat år.

Regeringen har gång på gång utlovat förändring och förbättring. Man har avvisat oppositionens förslag och krav i riksdagen med hänvisning

till utredningar och ytterligare utredningar. Men det är ju inte fler utredningar som Sverige behöver. Det är politisk handling. Annorlunda lät det före höstens val. Då fanns inget löfte som var för stort, ingen utgift som var för kostsam. Nej, då handlade det om att köpa och säkra valsegern.

Därför kan det vara dags att summera första året efter valet. Det är de brutna löftenas år. Verkligheten har brutalt klätt av de löften som segyryra ministrar utfärdade, upprepade och befäste för mindre än ett år sedan.

I veckan stod det dessutom klart vad regeringens lösning på de hundratusentals sjukskrivningarna är. AMS ska få 1 miljard för att ta hand om 5 000 sjukskrivna. För detta behöver de 700 tjänster. Man får möjligen vara glad att de inte ska ta hand om 700 sjukskrivna med 5 000 tjänster. Den brist på handlingskraft som regeringen visat i den här frågan har inte sin like.

De förbättringar som utlovades för landets småföretagare blev det ingenting av – inga regelförenklingar, inget förbättrat socialt skydd och inga åtgärder för att minska den orättvisa beskattningen. I stället fick de en tredje sjuklönevecka, något som inte ens riksdagsmajoriteten i veckan brydde sig om att försvara.

Min fråga till statsministern är: Vad tycker du ska hända med de människor som nu avkrävs sjukintyg för att företag ska anställa dem? Hotell- och restaurangnäringen, småföretagare kräver i dag sjukintyg för att kunna anställa. Är det en vettig utveckling som vi ser i vårt land?

De många barnfamiljer som röstade på Socialdemokraterna för löften om höjd föräldraförsäkring fick tji. Löftet var inget löfte. Det var bara en målsättning och möjligen en vision.

Alla som oroats över kostnaden för barnomsorgen har fått maxtaxan med större barngrupper och bekymmer med personal, därför att regeringen har valt att genomföra reformen trots att inga pengar fanns.

De lantbrukare som fick upprepade löften om likvärdiga konkurrensvillkor med resten av Europa har nu bara statsministerns ord att sprida på åkrarna. Möjligen ger det en förträfflig skörd.

Alla som har trott på regeringens löften om bättre vägar och järnvägar och om bredband i hela landet ser nu satsningen krympa ihop. Bredband blir smalband, motorvägar blir grusvägar och järnvägar finns inte alls.

Och, slutligen, alla de kommunalare – kvinnor i vård och omsorg – som trodde på statsministern, som trodde att det verkligen skulle bli något av talet om höjda löner, de hoppades på statsministerns stöd när de gick i konflikt. Men det visade sig att det var mycket blanka löften som statsministern hade utställt.

Herr talman! Sverige kan bättre. Och vi som bor här förtjänar bättre. Det är också mitt motiv för att fortsätta arbetet för en ny regering inför valet 2006. Det finns ett enkelt skäl för mig att göra det: Vi har prövat socialdemokratisk politik. När den inte har fungerat, ska vi då ha mer av socialdemokratisk politik?

Det avgörande är naturligtvis att få fart på tillväxten, därför att tillväxt är välfärd. Det är när ekonomin växer som vi också får råd med satsningar på vården, skolan, omsorgen, polisen, servicen och infrastrukturen. Vi får också råd med högre löner och kortare arbetstid. På det här området saknas inte förslag, det saknas bara handlingskraft.

Centerpartiet har lagt fram förslag om enklare regler, större social trygghet för småföretagare, rättvisare beskattning, bättre infrastruktur, statlig service i hela landet, sänkta skatter på vanliga inkomster så att fler kan leva på sin lön.

Vi har också lagt fram konkreta förslag när det gäller att hantera sjuk-skrivningarna. Det är ett hot mot vår välfärd, både mänskligt och ekonomiskt, att så många är sjukskrivna i dag. På några år har antalet sjuklöne-dagar mer än fördubblats, och kostnaden för sjukskrivningar och förtids-pensioner har blivit statens största utgift.

Vi har lagt fram förslag om att man ska kunna samarbeta mellan myndigheter. Det har skett framgångsrikt på många ställen runtom i vårt land, i Laholm, i Eskilstuna och så vidare.

Det här leder till goda resultat. Och den största vinsten är den mänskliga, nämligen att människor blir friska och kan gå tillbaka till arbete.

I grund och botten är inte problemet med det som händer i Sverige bara ekonomiskt eller politiskt, utan det hänger samman med hur Sverige fungerar. Vi har ett toppstyrt och centralistiskt samhällssystem som kanske fungerade på industrialismens 1900-tal men som inte fungerar på 2000-talet. Därför är den stora och viktiga utmaningen de kommande åren att ge människorna makten åter. Låt var och en ha ett större självbestämmande i vardagen, frihet att besluta om det som är bäst för mig och min familj i barnomsorgen, i skolan, i lokalsamhället och i kommunen. Men det förutsätter ett annat synsätt på hur makten ska fördelas i Sverige, att vi får ett Sverige som byggs underifrån på federalismens principer med starkare och självständigare kommuner som kan lyssna nedåt i stället för att snegla uppåt, med starkare kommunal skattebas som man själv beslutar över så att man kan stärka vården, skolan och omsorgen och att vi får pengar till högre löner och till bättre kvalitet.

När människors frihet ökar – när var och en får möjlighet att växa och bidra som människa – då växer hela samhället, då växer hela ekonomin. Egentligen är det väl detta som tillväxtdebatten borde handla om, hur vi kan få var och en i Sverige att växa, hur vi kan använda alla Sveriges invånare till att skapa en framtid på 2000-talet som är glädjande och positiv.

Därför, herr talman, kommer Centerpartiet att diskutera inrikespolitik tillsammans med EMU-frågan. Vår bedömning är att det är bättre att byta regering än att byta valuta. Därför kommer vi att rösta nej den 14 september.
(Applåder)

Anf. 46 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Det var nog det mest underliga argument jag har hört, att vi ska rösta nej till euron så att vi kan byta regering. Det är två frågor som inte hör ett enda dugg samman. Sannolikt skulle det snarare kunna permanenta en vänsterdominans i svensk politik, men det kan vi lämna åt sidan.

Göran Persson har ju rätt – det är sällan jag säger det, men lyssna nu Göran Persson – för det är naturligtvis så att den högre tillväxten, den ökade handeln kan ge mer resurser, och dessa resurser kan användas för att expandera den offentliga sektorn. Det är inte den väg som jag skulle välja. Jag skulle vilja expandera den privata sektorn. Men det är en annan

fråga, och den avgörs i riksdagsval. Den avgörs inte i folkomröstningen i höst.

Det viktiga när det gäller euron är att euron är bra för företagandet. Euron ger förutsättningar för mer handel och bättre tillväxt. Sedan får valresultaten i vanliga val avgöra hur den bättre tillväxten ska fördelas. När man lyssnar på Maud Olofsson låter det nästan som att vi ska ha sämre tillväxt i Sverige, för då blir det mindre att fördela för Socialdemokraterna.

Nej, vi ska ha bättre tillväxt. Och kan vi få med oss Socialdemokraterna på euron, ska vi naturligtvis också se till att vi vinner de inrikespolitiska valen. Det är viktigt.

Maud Olofsson! Lantbrukarnas Riksförbund, som först hade många små företag, Företagarna, Svenskt Näringsliv, sju av tio företagare vill införa euron som valuta i Sverige. De vill mycket annat också. Vad är det som gör att Maud Olofsson vet bättre än de som jobbar i och driver företagen vad som är bäst för dem?

Centerns partisekreterare har varit klok. Han säger i dag i tidningen att i ett läge där nästan alla andra är med, är det inte värt att vi står utanför – nästan alla är med! De nya medlemmar som kommer in i den europeiska unionen kommer att införa euron så fort de har förutsättningar att göra det. Partisekreteraren har rätt, det är dags att rösta ja till euron.

Anf. 47 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Det är så intressant att höra Bo Lundgrens värnande om det svenska lantbruket. I *Lantbruks* undersökning om stödet för EMU som presenterades förra veckan visade det sig att det är ungefär 30 % av lantbrukarna som säger ja. Vad de säger är: Skapa rimliga konkurrensvillkor. Här har ju löften getts från statsministern från tid till annan som aldrig har infriats. Jag tycker inte heller att Moderaterna har visat intresse för att ge Sveriges lantbrukare rimliga konkurrensvillkor.

Sedan är det för mig viktigare att byta regering än att byta valuta, därför att det är den brist på tillväxtpolitik som finns i Sverige som gör att svenska företagare, svenska jordbrukare, svenska medborgare över huvud taget inte får den välfärd och de villkor som de behöver. Därför ligger mitt fokus på att byta regering, inte på att byta valutan.

I småföretagarnas egna redovisningar säger man också mycket tydligt att det är andra saker som är viktigare än EMU. Bättre förutsättningar för social trygghet, bättre ekonomiska möjligheter, bättre infrastruktur och så vidare är det som är det viktiga för landets småföretagare. Och det ska vi ge dem, du och jag tillsammans, när vi bildar regering 2006.

Anf. 48 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Det är en bekymmersam argumentering som Maud Olofsson ägnar sig åt.

Det är självklart att vi ska lyfta ryggsäcken av Sveriges bönder. Det är självklart att vi ska förbättra förutsättningarna för minskat krångel och slopad överbeskattning. Kan vi skapa majoritet för detta till och med innan riksdagsvalet 2006, desto bättre, därför att det behöver Sverige. Det ger högre tillväxt och fler jobb. Men man kan diskutera två saker samtidigt. Detta var den ena saken. Den andra handlar om euron. Så fly nu inte frågeställningen!

Det är ju viktigt att notera att de som företräder landets företagare säger att euron är bra för företagen. Sju av tio företagare säger att euron bör införas som valuta. De tycker också att mycket annat borde ändras. Men det är ju euron som vi ska besluta om den 14 september i folkomröstningen. Fly inte den debatten!

Men jag förstår att Maud Olofsson gör detta när hennes egen partisekreterare säger att vi bör införa euron. För det säger han ju: I ett läge där nästan alla andra är med är det inte värt att vi står utanför. Din partisekreterare talar om precis hur det är. Han tycker att vi ska införa euron som valuta. Även om han backar senare är han klok i dag. Vi kan inte stå utanför. Det skulle missgynna Sverige, vår ekonomi. Det skulle missgynna företagandet. Vad är det som gör att Maud Olofsson i denna fråga säger sig veta vad företagarna vill bättre än företagarna själva?

Anf. 49 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag säger inte att jag vet bättre. Jag läser bara undersökningar. Jag läser LRF:s undersökning som visar att ungefär 30 % av Sveriges bönder vill gå med i EMU. Jag läser de undersökningar som säger att Sveriges företagare anser att det är långt viktigare med social trygghet, bättre finansiering och bättre företagsvillkor här i Sverige än att gå med i EMU. Dessutom är det så att om vi har en felaktig räntenivå för Sveriges företagare så drabbar det Sveriges företagare. Det är därför det har en koppling till EMU. Om vi inte kan föra en penning- och räntepolitik som passar Sveriges företagare så drabbar det Sveriges företagare. Det är därför det är så viktigt att ha fokus på vad det är vi måste göra.

När du sedan försöker tolka partisekreteraren tror jag att jag vet bättre vad vår partisekreterare tycker om EMU än vad både Svenska Dagbladet och Bo Lundgren gör. För det är så att de ekonomiska argumenten är de viktiga för Centerpartiet. Vi har makten. Vi ska ha verktygen kvar här hemma i Sverige, för det har visat sig att vi klarar det – i alla fall bättre än euroländerna, de som har infört valutan. Jag säger inte att jag är nöjd. Jag säger inte att det är bra med det som händer i Sverige. Men jag säger att vi har det bättre än de länder har det som har gått med i den gemensamma valutan, och det bekymrar mig.

Anf. 50 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Bortsett från euroavsnitten var det ett bra anförande som Maud Olofsson höll. Hon ställde en retorisk fråga om vad vi tycker om regeringen. Men hon vet ju mycket väl att vi är precis lika kritiska som Centerpartiet mot den sittande regeringen. I den konkreta frågan om jobben vågar jag inte säga något antal eller någon tidpunkt, men i grunden håller jag med Göran Persson: Allt annat lika är det sannolikt att ett medlemskap i valutaunionen ger fler jobb än ett utanförskap. Därför röstar jag ja den 14 september.

Anf. 51 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Det är bra att Lars Leijonborg ger besked. Det som bekymrar mig är alla de här löftena om antalet jobb, om sänkta räntor och om alla de himmelska saker som ska komma till Sverige bara vi byter valuta.

Om ni lyssnade på Ekot i morse hörde ni att Huber Fromlet, som är ekonom på Föreningssparbanken, sade att man inte kan säga som statsministern och Socialdemokraterna gör. Det sade han trots att han är euroförespråkare. Man kan inte säga att det skapar 100 000 nya jobb i den offentliga sektorn. Det är därför jag blir lite orolig när jag hör både Bo Lundgren och Lars Leijonborg ändå vara så försiktiga i de här sammanhangen. Jag tror att svenska folket och debatten förtjänar att vi håller igen med den här typen av löften. Någon dag ska det här också upp till bevis, och svenska folket har rätt att få debatten på rätt nivå.

Anf. 52 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Vi vet ju alla att det finns två vågskålar och att alla mynt har en framsida och en baksida. Det har också euron. Men för oss som säger ja har alltså ja-vågskålen vägt tyngst.

Sedan har jag väldigt svårt att förstå det här som jag nästan – ursäkta, Maud Olofsson – tycker är en kortslutning i ditt resonemang. På valseldeln står det ju inte något annat än att vi ska rösta ja eller nej till euron. Det står ju inte på valsedlarna: Ja eller nej till Göran Persson. Det är trots allt en viss skillnad mellan euron och Göran Persson!

(Applåder)

Anf. 53 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag noterar att Alf Svensson inte svarar på min fråga. Men vi kan ta frågan om att hellre byta regering än att byta valuta. Jag gör bara en vanlig, enkel bedömning av vad som är bäst för Sverige. Är det att byta valuta eller är det att byta ut Göran Persson? När jag lägger de här två sakerna i mina vågskålar väljer jag att byta ut Göran Persson hellre än att byta valuta, för jag tycker inte, och det har jag beskrivit, att vi är i det ekonomiska läget att vi ska utsätta Sverige för att gå med i tredje steget i EMU.

Storbritannien har gjort den här bedömningen. De har gjort sin egoistiska bedömning av vad som är bäst för Storbritannien. De har kommit fram till att de väntar och ser. Det bör också Sverige göra.

Anf. 54 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är ett märkligt sätt att resonera, detta med antingen–eller. Här gäller både–och.

(Applåder)

Anf. 55 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag förstår inte varför Alf Svensson inte svarar på min fråga. Jag ställde frågan om de 100 000 nya jobben. Jag ställde inte frågan om vi gillade Göran Persson eller inte. Men okej då, Alf Svensson tycker inte att det är viktigare att byta ut Göran Persson än att byta valuta. Jag tycker att det är viktigare att byta ut Göran Persson än att byta valuta.

Anf. 56 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Miljöpartiets utgångspunkt i politiken handlar om att bygga ett långsiktigt uthålligt samhälle. Den gröna visionen handlar om

att vi måste förändra ganska mycket för att skapa en trygghet, en välfärd, ett bra samhälle för våra barn och för våra barnbarn. Däri ligger också ett ekonomiskt ansvar. Det är skälet till att vi jobbar så intensivt med att klara av budgetramar och utgiftstak och med att försöka undvika att ta upp stora lån, för våra barns och barnbarns skull. Vi har ett ideologiskt perspektiv på den frågan.

Det handlar också för vår del om solidaritet med dem som har en svag ekonomisk situation, som är utstötta i vårt samhälle, och också om solidaritet med fattiga i andra länder. Den här politiken kräver ganska stora förändringar. Vi lägger också fram en rad förslag om att förändra Sverige med en grön utgångspunkt.

Men den debatt som pågår i dag handlar om en annan central, grön, miljöpartistisk fråga som jag ser det. Den handlar om huruvida vi ska flytta makt längre bort från människorna eller försöka skapa och bygga ett samhälle där människor är med och har möjlighet att påverka och styra framtiden.

Nyss var det en diskussion här om alla löften som sprids från ja-sidan. Jag tror att de här löfterna växer i takt med att man ser att opinions-siffrorna är svaga för ja-sidan. Jag tror dock, till skillnad från Maud Olofsson, att Göran Perssons och ja-sägarnas smala lycka är att de aldrig kommer att behöva stå upp till bevis för sina löften, för jag är övertygad om att vi får ett nej i folkomröstningen den 14 september. Det här kan också bli en öppning för andra länder. Jag är också övertygad om att Storbritannien kommer att fortsätta bevara sin mer självständiga och fria hållning. Jag tror inte att brittena vill bygga upp den här kolossen, den starka enhetsstaten, utan bidra, som svenska folket, till en utveckling som innebär lite mer flexibilitet och lite mer decentralisering. Det ser jag som en oerhört positiv och viktig insats som vi kan göra, också för andra länder som kan vilja välja den vägen.

Ett ja till euron är som att knyta den svenska jollen till Titanic, säger den svenska ambassadören i OECD i Paris. Han säger att han inte känner igen det Europa som ja-sidan i Sverige talar om eftersom ja-sidan inte talar om det reellt existerande ekonomiska Europa, och det är också det mycket av debatten har handlat om i dag. Men vi måste förhålla oss till hur ekonomin faktiskt ser ut. Ja-sidan kan inte fortsätta att förneka fakta och resonera bara kring förhoppningar, drömmar och visioner. Verkligheten måste också få plats i den här debatten.

Det reellt existerande ekonomiska euroområdet befinner sig i en kraftig lågkonjunktur. EMU förstärker den europeiska lågkonjunkturen genom att fungera som en ekonomisk tvångströja. Ett exempel: Den tyska lågkonjunkturen upplever en kostnadskris, och ingen naturlig anpassning genom växelkursen kan ske. Inte heller räntan är anpassad till Tysklands ekonomiska behov. Om Sverige följer det tyska exemplet och gör sig av med de viktiga instrument som valuta och penningpolitik är händer detta: Vid en ekonomisk kris, som inträffar tid efter annan – det har vi varit pinsamt medvetna om i Sverige för inte alls länge sedan – måste vi också vara beredda på att följa Tyskland i de andra avseendena genom nedskärningar i offentlig sektor, ökad arbetslöshet, beskuren arbetsrätt och sämre social trygghet.

Eller vad är era andra verktyg? Det är ju det som vi frågar er gång efter annan i debatten i dag: Vilka planer har ni för Sverige i framtiden när vi avhänder oss de här instrumenten? Tala om det!

Kostnaden för införandet av euron i Sverige stannar inte heller med att vi gör oss av med de här verktygen. Det finns faktiskt efterkalkyler från de tolv medlemsländerna i EMU som pekar på att det är en ganska betydande övergångskostnad motsvarande någonstans mellan 0,5 och 1 % av BNP. För Sverige betyder det en extra kostnad på mellan 15 och 18 miljarder i ett redan besvärligt ekonomiskt läge. Det är en engångskostnad, men den motsvarar ändå det årliga anslaget till biståndet eller till statens bidrag till läkemedel på 18,5 miljarder. Det är den storleksordningen. Sanningen är den att vi alla får vara med och betala om euron införs i Sverige. Det är fakta som inte går att komma särskilt långt ifrån. Men intäkterna är mer osäkra.

Herr talman! Det är oroväckande att regeringen väljer att vara så passiv när det gäller att agera mot oljeutsläppen i Östersjön. Fågelbestånd hotas, fiskar dör och bottenlevande djurs fortplantningsförmåga förstörs. Vi bygger upp en miljösuld för kommande generationer och förstör djurlivet i Östersjön.

Det är bra att oljeutsläpp nu uppmärksammas. Det sker alldeles för sällan. Förra året upptäckte kustbevakningen hela 228 oljeutsläpp i Östersjön i svenska vatten. Tragiskt nog gör regeringen inte det minimala som innebär att följa riksdagsmajoritetens beslut om att ansöka om att klassa de svenska vattnen i Östersjön som särskilt känsliga. Då skulle vi kunna ställa krav på transporterna i Östersjön på ett helt annat sätt. Här finns en majoritet i riksdagen och här finns ett beslut som har fattats, men regeringen släpar efter och genomför inte det. Det är tråkigt, och det är inte bra för miljön.

Problemen med miljökatastrofer är annars att de ofta sker i det tysta. De genererar sällan stora rubriker. Så är det till exempel med utfiskningen av världshaven. 90 % av bestånden av de stora fiskarna i världshaven har försvunnit enligt en ny larmrapport om tillståndet för världens fiskebestånd som kom förra månaden. Trots det här fortsätter EU sin kolonialistiska fiskeripolitik utanför Afrikas kust, och man hindrar också oss från att rädda torsken i våra vatten. De kortsiktiga näringsintressenas inflytande över fiskepolitiken måste därför brytas. Forskarnas rådgivning vid beslut om fiskekvoter kan inte fortsätta att ignoreras. Sverige bör ta internationella initiativ för att få ett slut på utfiskningen av världshaven. Om vi inget gör får vi alla och kommande generationer betala för en ohållbar utveckling.

Herr talman! Barnen är det värdefullaste vi har i vårt samhälle. Barnfattigdomen är också därför ovärdig ett ändå rikt land, som vårt. Här måste vi göra mer. I den överenskommelse Miljöpartiet har med regeringen har vi slagit fast att just barn i de fattigaste familjerna ska få ett ökat stöd så att dessa familjer får en levnadsstandard som gör att barnen inte behöver växa upp med en känsla av att vara en andra klassens medborgare. Arbetet med att ta fram konkreta förslag som innebär att vi omfördelar resurser som gynnar barn i fattiga familjer måste nu prioriteras.

Studenter med barn är ett exempel på en sådan grupp med mycket knappa resurser. Ett barntillägg till studiebidraget är därför en nödvändig reform som vi hoppas kunna genomföra den här mandatperioden.

Barns tid kommer inte igen. Den är här och nu.

Jag tänkte avsluta med att ta upp en fråga som det är märkvärdigt tyst om. För några månader sedan förde vi en intensiv debatt i den här kammaren och runtom i landet om FN, Irak och USA. I dag är det tvärtyst. Ingen säger någonting. Debatten fortsätter på en del andra håll, bland annat i Storbritannien, men i Sverige är det märkvärdigt tyst.

Då ville Folkpartiet skicka svenska trupper. Då sade man att Irak hotade hela världen. Redan i valrörelsen påstod Folkpartiet att Irak sannolikt hade kärnvapen, och det var fler som instämde här i kammardebatterna om att massförstörelsevapnen var sannolika och troliga, och de omfattade nog inte bara kärnvapen utan också en rad andra biologiska och kemiska vapen. I januari påstod också USA att Irak hade mängder av massförstörelsevapen som hotade omvärlden – inte bara regionen, utan hela världen.

I dag blir det allt klarare att bevisen var fixade och att argumenten var rena bluffen. Saddam hotade sitt eget folk, det är sant, och skapade mycket, mycket dåliga saker där, men han hotade knappast omvärlden i någon större omfattning.

Jag tycker vi bör fortsätta den här diskussionen. Vad är det vi har lärt oss av det som har hänt under våren 2003? Hur känns det i dag i Folkpartiet och Kristdemokraterna, ni som drog den här lanssen för USA och talet om de massförstörelsevapen som Irak hotade omvärlden med? Känner ni er lurade, blåsta, på vad som sades? Gick ni på den niten, eller var ni bättre informerade än vi andra?

Problemen i Irak är inte över. Terrorismen är inte utrotad. Debatten om FN och hur världen ska styras i framtiden borde fortsätta. Jag tycker att det här är en oerhört viktig debatt. Jag tycker att det är viktigt hur Sverige ställer sig. Hur ska vi arbeta vidare för att få ett system i världen som fungerar, där inte en stormakt kan köra över och genomföra de förändringar som man anser nödvändiga medan vi andra står vid sidan av och tittar på? Hur ska vi skapa någorlunda stabilitet och trygghet i det internationella systemet så att man kan genomföra åtgärder och förändringar som är nödvändiga men också hålla tillbaka de enskilda ländernas egna maktambitioner?

(Applåder)

Anf. 57 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Svaret, Peter Eriksson, är att vi bygger EU starkare. Peter Eriksson ondgör sig över USA:s totala dominans. Vi har en stor politisk organisation där vi själva är medlemmar, sitter vid bordet och kan påverka besluten och som står för progressiva idéer och för den typ av värderingar som vi har – Europeiska unionen. Det är den vi ska använda oss av, den vill Miljöpartiet lämna. Därmed framstår hela argumentationen i all sin nakenhet från Peter Erikssons sida.

Herr talman! Först ett tack till riksdagen för året som har gått, det första året av valperioden. Ett särskilt tack till Vänsterpartiet och Miljöpartiet för ett konstruktivt samarbete för att utveckla vårt land.

När vi nu är inne i det första året kanske man ska göra en sammanfattning. Trots en kraftig internationell lågkonjunktur har vi tagit viktiga steg på vägen mot ett bättre Sverige. Särskilt viktigt är att vi klarat att

hävda sysselsättningen och att arbetslösheten bland invandrarna har fallit. Låt mig nämna några resultat av årets arbete.

Fortsatta förbättringar för barnfamiljer och pensionärer har genomförts.

Studiebidraget till gymnasieungdomar utökas till tio månader.

Den lägsta dagpenningen i föräldraförsäkringen har i år höjts från 120 till 150 kr per dag.

Ett nytt pensionssystem har trätt i kraft. För dem med lägst pension har det inneburit en höjning med mellan 300 och 600 kr i månaden.

Ett nytt äldreförsörjningsstöd har införts.

Inkomstprövningen av änkepensioner har slopats.

Tandvårdsstödet för äldre har förstärkts.

50 miljoner kronor har avsatts för att införa särskilda äldreskyddsombud för ökad tillsyn i äldreomsorgen.

Satsningarna på skolan och förskolan fortsätter. Liksom tidigare år satsas ytterligare 1 miljard kronor för att fler vuxna ska kunna anställas i skolan. Alla fyra- och femåringar har från och med i år rätt till tre timmars allmän och avgiftsfri förskola varje dag. Ett kvalitetsprogram för skolan har påbörjats. Ett nytt vuxenstudiestöd har införts i stället för det särskilda utbildningsbidraget.

Resurser ska satsas för att bygga fler studentbostäder.

Kampen mot arbetslösheten och för sunda arbetsplatser drivs vidare. I år får kommuner och landsting ett särskilt sysselsättningsstöd om 3 miljarder kronor, vilket ska användas för att öka kvaliteten inom vård, skola och omsorg. Målet att halvera deltidsarbetslösheten inom gemensam sektor uppnåddes i våras.

Kostnaderna för socialbidrag faller, framför allt därför att alltför många med invandrarbakgrund och ensamstående mammor kan försörja sig på eget arbete. Att ha ett jobb är avgörande för människors frihet och trygghet.

Insatser görs för öka arbetsgivarnas ansvar för den växande ohälsan i arbetslivet. De regionala skyddsombuden samt Arbetsmiljöverket får ökade resurser. Ett särskilt anställningsstöd för långtidssjukskrivna förbättras. Från och med i år finns ett nytt lån för ny- och småföretagare.

Investeringsbidrag om 500 miljoner kronor för byggande av små hyresrätter har sjuösatts.

Arbetet med att utveckla ett solidariskt, tryggt och miljövänligt Sverige fortsätter.

4,25 miljarder kronor ytterligare tillförs hälso- och sjukvården.

Biståndet höjs i år med 1,6 miljarder kronor.

Mer pengar tillförs för att skynda på asylprövningen och korta väntetiderna.

Den gröna skatteväxlingen fortsätter. Skatter på miljöfarliga utsläpp höjs, och inkomstskatten sänks.

Vid årsskiftet skärptes lagstiftningen om hets mot folkgrupp.

Polisen, kriminalvården och tullen får ökade resurser.

100 miljoner kronor tillförs idrottsrörelsen i år bland annat för deras arbete med att öppna dörrarna för fler att delta i kampen mot droger, en satsning som under mandatperioden ska uppgå till 1 miljard kronor.

Herr talman! Det finns mycket mer att berätta om det år som har gått, men detta är några axplock. Det finns ännu mer kvar att göra. Vi är stolta men knappast nöjda. En reformistisk rörelse som den jag tillhör, social-

demokratin, blir inte nöjd. Alla de löften, ambitioner som vi har ställt ut ska också genomföras. Det program som vi gick till val på genomförs; därför råder det ingen som helst tvekan om politikens färdriktning för de återstående tre åren av mandatperioden.

Sverige ska fortsätta att utvecklas som välfärdsnation. Därför måste barnens villkor, sjukvården och de äldres omsorg gå före stora skattesänkningar som föreslås i de borgerliga partiernas motioner. Därför ska varje reform vara finansierad och politiken präglas av ordning och ansvar. Därför ska politiken formas i samarbete och samverkan såväl i som utanför riksdagen. Det var bara så vårt mål kan nås. Och målet är att Sverige ska vara de många möjligheternas land, inte de stora motsättningarnas samhälle.

Jag ville börja, herr talman, med denna sammanfattning i telegramstil av det år som gått därför att här avviker också Sverige. Vi har våra offentliga finanser under kontroll; vi har ett överskott. Det är ovanligt i kretsen av EU-länder. Trots det kan vi genomföra en del reformer, förbättra verksamheter för människor som behöver ha en solidarisk politik. Jag är stolt över detta, men inte nöjd. Så ser det ut, och så ska vi fortsätta.

Arbetslösheten i Sverige är för hög, men den stiger inte så snabbt som den gjorde förra gången vid en lågkonjunktur. Över detta kan vi vara glada, men inte nöjda. Arbetslösheten ska pressas tillbaka. Målet är full sysselsättning.

Trots lågkonjunktur förmår vi upprätthålla en politik som förbättrar välfärden. Trots lågkonjunktur håller vi emot en annars stigande arbetslöshet. Det är resultatet av det första året i en besvärlig fyraårsperiod. Jag ser fram emot de tre kommande.

Sedan har vi en stor fråga som nu tar vårt intresse och engagemang. Det är den förestående folkomröstningen om euron. Jag vill göra klart så här i sista partiledardebatten, då jag brukar antyda ett program för den kommande hösten, en dagordning för det kommande arbetsåret, att jag inte kan göra det i år därför att jag inte vet hur folkomröstningen slutar. Det är en sak som jag tror att det är väldigt viktigt för oss alla att stryka under. Oavsett om vi får ett ja eller ett nej i folkomröstningen blir det efter folkomröstningen inte som det var förut.

Det är ett vägskäl vi står inför, vi gör ett vägval. Då går man antingen åt de ena hållet eller åt det andra hållet. Det är inte som förut, utan det är någonting nytt som öppnar sig.

Jag vill att vi går åt det håll som innebär ökad samverkan med de andra länderna i Europa. Jag vill inte att Sverige ska stå ensamt. Jag tror att det vore en mycket oklok politik att för ett litet exportberoende land som är så öppet mot omvärlden sända signaler: Nej, vi tror mer på vår egen förmåga att klara en orolig framtid än att söka lösningarna tillsammans med de andra. Satsar vi på ett sådant självvalt utanförskap genom att rösta nej i folkomröstningen ska vi inte bli förvånade över om vi i höst har en situation som präglas av en ökad oro på de så kallade finansmarknaderna. Jag vet inte hur länge den består och jag vet inte hur stor den blir, men med den erfarenhet jag har är jag säker på att den blir av sådant slag att den påverkar våra förutsättningar att driva den politik vi vill driva.

Hur pass mycket högre räntorna blir än vad vi annars skulle ha vet vi inte. Men vi vet att höga räntor är sådant som dämpar investeringar, sådant som håller igen på nysatsningar.

Det är i sin tur kopplat till förutsättningarna att ordna nya arbetstillfällen. Nya jobb är sådant som i sin tur är förutsättningen för att vi har skatter som betalas. När skatter betalas vet åtminstone jag vad vi socialdemokrater vill använda dem till. Det är till att fortsätta att förbättra den gemensamma välfärden.

Ett nej i höstens folkomröstning innebär inte att det blir som det alltid har varit. Det innebär att vi väljer ett alternativ där vi går själva, och därmed ökar vi vår exponering, vår utsatthet, för dem som kan komma att tänkas vilja spekulera mot den svenska ekonomin.

Ibland kan man drömma sig tillbaka till den tid då vi inte var utsatta för den typen av ekonomiska krafter. Men den tiden kommer inte tillbaka. Ingen ska få mig att tro att den pendel som nu har svängt i riktning mot alltmer av avregleringar, alltmer av öppenhet i internationell ekonomi, plötsligt skulle byta riktning och gå åt andra hållet. Det tror inte jag på.

Jag tror att vi lever i en ny tid. Vi som tror att politik är viktigt måste då också försöka att hitta internationella politiska organ, forum, där vi kan fatta beslut som sätter regler för dessa starka marknadskrafter och balanserar dem. Sådana regler kan vi sträva efter oavsett om vi är socialdemokrater, liberaler eller konservativa. Helt oreglerade marknader vill ingen ha. Men det ska vara politiska beslut. De kan vi fatta inom den europeiska unionen.

Jag tror på politikens kraft. Jag tror på människors rätt att i fria val utse sina ombud. Jag tror därmed också på nödvändigheten av att vi söker oss till de forum, till de nivåer, där besluten kan fattas med kraft och där besluten betyder någonting. Det farligaste som kan hända för demokratin är att vi försätter oss i ett läge där vi väljer ombud som inte kan påverka sin samtid. Då kommer människor att vända sig bort från politiken och demokratin.

Min tro på demokratin och min tilltro till politiken gör att jag är för att vi söker oss in i ett samarbete med andra för att balansera allt starkare internationella marknadskrafter. Därför tänker jag rösta ja i höst. Sedan blir inte ett ja lösningen på alla problem. Jag märker hur man nu liksom försöker förta seriositeten i ja-sidan genom att säga att vi lovar runt. Det gör vi inte. Vi visar med räkneexempel på vad vi får betala genom att nu stå utanför. Det är ett utanförskap som vi har sagt är tillfälligt, eftersom vi ju vill gå in.

Vad tror ni att vi får betala om vi aktivt säger att vi nu ställer oss utanför, och dessutom ställer oss utanför för en lång tid? De räkneexempel som har gjorts från offentlig sektor visar mycket enkelt på vad 1 % i ränta betyder för den kommunala verksamheten och för den statliga verksamheten. Det visar mycket enkelt och tydligt vad lägre priser betyder för alla dem som köper in skolmat och förbrukningsartiklar till åldershem och till sjukhus.

Det visar vad lite bättre tillväxt betyder för oss som tycker att det är viktigt att ha skattebaser som växer, skattebaser som kan användas för löner och sådant i gemensam sektor. Det är den typen av beräkningar vi gör. Det är mycket försiktiga beräkningar baserade på dagens situation.

Vi lovar inga 10 000 nya jobb eller 100 000 nya jobb. Vi säger bara att redan nu kan vi se vad som sker med den lilla skuldsättning som finns – lilla och lilla, det är 300 miljarder i kommunal sektor.

En enda procents ränta i dag som vi betalar mer än vad finnarna gör motsvarar där 3 miljarder kronor. Det är lika mycket som 10 000 vårdanställda. Så kan man räkna på dagens situation. Det är en situation som inte är av annat slag än att vi har sagt att vi ska vänta. Jag tror att den marginalen blir högre och det blir ränteskillnad om vi aktivt säger: Nu ställer vi oss utanför, och sedan får ni andra gå vidare.

Jag vill att vi ska använda våra pengar till det vi tycker är viktigt. För en familj är det att man inte ska betala mer hyra än vad som är nödvändigt med de små löneinkomster man har. Man ska inte betala mer pengar för mat och kläder än vad som är nödvändigt. Självklart inte. Man ska se till att man använder sina resurser så effektivt som möjligt. Då ska räntekostnader, inflation och sådant pressas tillbaka. Då får vi mer välfärd.

För mig är det huvudsakliga argumentet att jag inte vill att Sverige ska stå ensamt när Europa i övrigt går vidare tillsammans. Det vore en signal att skicka till marknaderna som var av det slaget att vi omedelbart skulle hamna i någon typ av ekonomisk oro. Dit ska vi inte en gång till. Därför röstar jag ja den 14 september.

(Applåder)

Anf. 58 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Sverige behöver euron. Men Sverige behöver också en bättre politik för fler jobb och fler som jobbar. Det är väl dags att också titta framåt trots allt, Göran Persson. Jag håller med om att osäkerheten är stor. Ett nej kommer att innebära problem oavsett vilken politik vi vill föra efter folkomröstningen.

En sak krävs. Det är åtgärder för att göra det enklare för de framför allt mindre och medelstora företagen. Det är åtgärder som syftar till att ta bort straffbeskattningen av kunskap och företagande. Min fråga till Göran Persson är: När är regeringen beredd att äntligen genomföra de förenklingar som har föreslagits sedan lång tid tillbaka?

När är man beredd att ta bort arvs- och gåvoskatten som hindrar generationsskiften och gör det svårare att driva vidare de små företagen? När är man beredd att ta bort de 3:12-regler som gör att vi har en extra straffbeskattning på små vinstrika, snabbväxande företag? När är regeringen beredd att skifta politik till en jobb- och företagervänlig politik?

Anf. 59 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! De skatter som Bo Lundgren talar om är alla mer eller mindre föremål för någon typ av beredning. Hittar vi en finansiering för 3:12-reglerna genomför vi det. Men vi hämtar inte ut en skattesänkning ur ingenting. Det måste finnas någonting på den andra sidan också. Nu kan någon hävda att det är större tillväxt. Den typen av löpande räkning och dynamiska effekter har vi sett förut. Det litar inte jag på. Jag vill se att det finns pengar.

När det gäller arvs- och gåvoskatterna finns det felaktigheter i de skattesystemen som vi antingen behöver rätta till eller så ska vi överge dem. Om vi ska överge exempelvis förmögenhetsskatten kommer därmed den grupp i Sverige som har de absolut bästa förutsättningarna för

sitt privata liv att få en skattesänkning på i storleksordningen 4–5 miljarder kronor. Är det den mest angelägna skattereformen just nu? Jag tycker inte det. Men vi är öppna för en diskussion.

Där har jag sett en signal från Carl Bennet som har sagt: Okej, ge oss skattesänkningen, men låt oss i stället prestera någonting annat från näringslivet som ett byte med regeringen. Den typen av diskussioner för vi gärna. Men vi lovar inte bara rakt av ut stora skattesänkningar. Det håller inte.

Anf. 60 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Förste vice talmannen säger att jag har 46 sekunder kvar av min talartid. Det är nästan en evighet, åtminstone i politiska sammanhang.

Det handlar inte bara om att se det statiskt, Göran Persson. Det handlar om att se det dynamiskt. Det handlar inte om att inteckna det som inte finns. Det är livsfarligt, och det ska vi aldrig göra.

Det handlar om att nu fatta sådana beslut att vi får den bästa finansieringen av alla både för att kunna sänka skatter och för att se till att vi kan finansiera det som är gemensamt, och om omfattningen av det har vi olika uppfattningar. Det innebär att fler måste vara i arbete.

Det handlar inte bara om sådant som innebär skattebortfall. Det handlar om förenklingar. Det handlar om regelsystem som gör det besvärligt att starta och driva företag. Det har funnits förslag i Regeringskansliet under lång tid, och ändå har ingenting gjorts.

Undanflykterna och diskussionerna om fram och tillbaka och det statiska räcker inte, Göran Persson! Är regeringen beredd att skifta politik och driva en politik som ger oss enklare regler och bättre förutsättningar för företagen?

Anf. 61 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! När man tittar på regeldiskussionerna, Bo Lundgren, så hittar man oftast ganska starka krav på att man ska ändra dem. När man sedan börjar borra djupare i det hela så ser man att det i regel är en skatteförändring som man är ute efter, eller rättare sagt en skattesänkning. Man ska ta bort någon skatt. Ja, det kan vi göra om det finns ett synsätt där vi kan täcka om det med någonting annat i stället eller om vi har en situation där vi de facto har ett saldoutrymme, alltså ett överskott, att ta av. Då kan man göra så. Det har vi också gjort, och det kommer vi att fortsätta göra. Men det sker utifrån en planerad utgångspunkt där vi hela tiden har ett överordnat krav på våra statsfinanser som utgångspunkt.

Det pågår ett regelförenklingsarbete i Regeringskansliet. Det har satt sina spår. Självfallet kan det gå snabbare, men jag tycker inte att man ska anklaga Näringsdepartementet för att inte ligga på i det arbetet. Det gör de. De driver verkligen detta med kraft och ambition. Det gäller exempelvis ny teknik på Internetsidan, enklare rutiner vid skatteuppbörd och enklare åtgärder när man startar företag. Allt sådant görs. Om man jämför Sverige och svenska rutiner i administrationen med världen i övrigt har vi inte heller i den meningen mycket att anklaga oss för. Vi kan bli bättre, och vi vill bli bättre, men inte till priset av att vi fördärvar våra finanser. Då har vi snart ett nytt problem i stället.

Anf. 62 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Man behöver naturligtvis inte välja mellan euron och till exempel bättre företagarklimat eller bättre skola. Vi ska klara allt det där. Men först kommer euron, den 14 september.

Jag vill utnyttja mina återstående sekunder av talartiden till att säga att jag tycker att det är mycket bra att socialdemokratin nu är starkt engagerad för euron. Jag delar Göran Perssons uppfattning. Han har fått viss kritik för den. Men liksom i de förutsägelser han gör, inte när det gäller detaljer och tidpunkter men när det gäller jobb och priser, så är det också min uppfattning att allting annat lika så talar allt för att ett medlemskap innebär fler jobb och lägre priser. För mig är det starka argument att rösta ja den 14 september.

Anf. 63 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag delar självfallet inte heller alla de synpunkter som Lars Leijonborg har framfört i debatten. Det vore ju befängd. Men på det här området är vi överens. Här ser vi likartat på saken. Troligen gör vi det eftersom vi är två partier som utgår från uppfattningen att svenskt välstånd mer än någonting annat är beroende av en fri handel. Det har varit en gemensam strid historiskt som socialdemokrater och liberaler har genomfört för en fri handel. En rättvis och fri handel är ingenting annat än den bästa garanten för ett välstånd i vårt land.

Om bara svenskar skulle köpa Volvobilar så skulle inte särskilt många jobba i Göteborg. Om bara svenskar skulle köpa den malm som vi bryter i de norrbottniska järnfälten så skulle inte särskilt många arbeta i Kiruna. Vi behöver ha tillgång till internationella marknader på rättvisa villkor. Om vi då är bäst så kan vi också få avsättning för våra produkter. Då tryggar vi jobben, och tryggar vi jobben så tryggar vi också det som vi kallar för välfärden. Så hänger vi ihop.

Jag tror att det just nu inte finns något enskilt beslut som förbättrar förutsättningen för svensk handel mer än det om att ansluta sig till den gemensamma valutan. Valutarisken försvinner för små företag. De stora företagen behöver inte ha detta skydd. De har redan nu hela avdelningar som bara räknar på valutarisk och kanske ibland till och med tjänar pengar på det. Men småföretag i Småland med 25 anställda som får en order från Tyskland kan se allting av marginal försvinna därför att valutorna förändras.

För oss är detta viktigt, oavsett om vi är liberaler eller socialdemokrater. Hur vi sedan använder de pengar som vi får in kan vi fortsätta att diskutera i den här kammaren, därför att det är den som beslutar om den saken. Då har den också suveränitet att göra det. Det är därför vi vill gå med.

(Applåder)

Anf. 64 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det ligger mycket i att ända sedan vi hjälpte in Hjalmar Branting i riksdagen under tullstridens dagar så har socialdemokratin och liberalerna kämpat gemensamt mot protektionism.

Jag vill klargöra att inget av det jag sade här var befängd. Men det hade varit just befängd om Göran Persson hade hållit med om det jag sagt.

Anf. 65 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:
Herr talman! Jag tycker att Lars Leijonborg ska studera den modige Nils Edéns politik.

Anf. 66 ALF SVENSSON (kd) replik:
Herr talman! Vi lyssnade uppmärksamt på vad statsministern sade. Jag försökte i mitt lilla anförande att anspela på studentsången och den ljusnande framtida vår. När jag hörde statsministerns första avsnitt kom jag osökt att tänka på den fortsättning som studenterna sjunger: Hurra, vad vi är bra; hurra, vad vi är bra! Fast nu har de ju vänt orden på ett sätt som inte jag vill ha fört till protokollet.

Det finns all anledning att stryka under den andra avdelningen som statsministern hade. Jag har så ofantligt svårt att tycka att det skulle vara den rimliga svenska modellen att stå vid sidan om, att ställa sig utanför, att inte ta ansvar och att inte finnas med. För mig är detta en mycket stor politisk fråga. Vi ska inte sitta på åskådarläktaren när vi har möjlighet att göra det vi kan. Vi behöver ju inte tro oss om att göra underverk, men vi kan göra det vi kan och bistå med det vi har. Alla partier är väl egentligen övertygade om att vi har något av värde att bistå med. Låt oss göra det! Därför kommer jag att rösta ja.

Herr talman! Jag vill passa på att önska talmännen en riktigt skön sommar – men inte alltför skön utan ute på barrikaderna. Såvitt jag förstår kan man räkna med samtliga talmän på rätt sida på barrikaderna.

Herr statsminister! Jag ser fram emot att finnas på samma barrikad i det här avseendet.

En riktig god sommar önskar jag statsministern, regeringen, alla riksdagens ledamöter och all personal!

(Applåder)

Anf. 67 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:
Herr talman! Jag ska avsluta så småningom med att önska god sommar, och jag tackar för Alf Svenssons vänlighet.

Han sade någonting centralt för svensk politik – någonting som har central betydelse. Varhelst vi har haft ett internationellt forum där vi har kunnat påverka så har vi sökt oss dit. Det har varit vår instinkt. Finns det något land som har gjort mer i relation till sin storlek för FN:s utveckling än Sverige? Det finns en bred enighet här i kammaren bakom vårt engagemang för FN. Vi tror att vi bygger en bättre värld genom att fatta beslut internationellt och tillsammans med andra. Där tror vi på politiken. Där har vi också lämnat ifrån oss beslutanderätt till FN som i många avseenden är långt mer ingripande än vad EU-medlemskapet representerar. Och det är bra! Det har varit bra för världen. Nu är FN för svagt, och då måste vi naturligtvis stärka FN.

Sedan har vi organisationen EU, som vi numera är medlemmar i. Där ser vi att vi faktiskt kan påverka utvecklingen. Och vi påverkar inte bara utvecklingen i Sverige, utan vi påverkar utvecklingen i hela Europa. Jag vet att mina barn och deras barn kommer att växa upp i ett Sverige som blir än mer beroende av de beslut som fattas i EU. Sedan kanske vi inte tycker om besluten alla gånger. Vilken blir då min slutsats? Blir den att

nu dra oss ur och säga att i framtiden får andra fatta de beslut som kommer att påverka mina barns och barnbarns framtid? Eller ska vi säga att nu går vi in i detta med full kraft och driver de frågor vi tror på, talar för de värderingar vi står för, presenterar de drömmar vi har för att bygga en värld som är bättre för Europa och våra barn och barnbarn? Självklart dras vi dit. Nu säger vi inte att vi ska gå själva, och så får de andra gå vidare för sig. Nu går vi tillsammans för ett bättre Europa för mina barns och barnbarns skull. Det är detta det handlar om.

(Applåder)

Anf. 68 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Nu börjar det diskuteras ekonomi och hur bra det ska bli ekonomiskt om vi går med i EMU. Statsministern har förtjänstfullt beskrivit hur väl Sverige, Norge och Danmark ligger till när det gäller tillväxt, välfärd och vård i OECD och i EU-området. Men samma resonerang måste ju också gälla EMU. Om det är så fantastiskt bra med EMU-medlemskapet tycker jag att det skulle ha märkts under de år som EMU har funnits. De länder som står fria från EMU skulle väl ha börjat märka alla de katastrofer som ni ja-sägare påstår skulle drabba oss på grund av vi har stått utanför. Men sanningen är ju faktiskt att Sverige, Norge och Danmark, trots att vi står fria från EMU, har en bättre tillväxt och utveckling än EMU-länderna sedan EMU infördes.

Här har vi alltså tre humlor, för att inte glömma bort det där med humlorna. Det var rätt intressant. Här har vi tre humlor som flyger alldeles utmärkt. Jag skulle vilja att du förklarade hur den här erfarenhet går ihop med löftena kring EMU-medlemskapet. Förklara alltså för oss hur humlorna Sverige, Norge och Danmark kan flyga!

Jag håller med om att man fattar politiska beslut inom Europeiska unionen. Det är inte någon som har ifrågasatt det. Men den 14 september ska vi ta ställning till EMU och om vi ska föra makt från folket över till sex bankdirektörer i Europeiska centralbanken. Det har ingenting med de politiska beslut som vi kan fatta att göra. Den ekonomiska politiken ligger ju fast i Maastricht. Jag tycker inte att stämmer att koppla ihop EU med att gå in i detta gigantiska, centralistiska, likriktade projekt som är emot all mångfald.

Anf. 69 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det finns en aspekt på den här frågan som jag tycker att Ulla Hoffmann och Vänsterpartiet borde fundera på. Det är följande.

Hon beskriver det som ett centralistiskt, elitistiskt, likriktat projekt, en koloss som är okänslig och omöjlig att nå. Vi hade en sådan koloss i Europa för inte så länge sedan, nämligen Sovjetunionen. Den kunde man beskriva på ett sådant sätt. Jag vet att Ulla Hoffmann, precis som jag själv, har varit djupt kritisk till Sovjetunionen. Det är inte det jag pratar om. Men förklara, Ulla Hoffmann, varför de länder som har lämnat Sovjetunionen, till exempel de baltiska staterna, nu, med den erfarenhet de har från sovjettiden, skulle vilja söka sig in i någonting som Ulla Hoffmann beskriver på samma sätt som vi kunde beskriva Sovjetunionen!

Har vi inte problem i den svenska debatten när vi plötsligt befriar alla människor runtomkring oss i Europa från omdöme och klokskap? Hur kan det komma sig att de tar steget från den ena centralstyrda kolossen in

i den andra? Det är ologiskt. Det skulle de aldrig göra om det inte var för att de faktiskt såg att det inte är så som Ulla Hoffmann säger. De kommer ju in i en familj av värderingar som står för öppenhet och solidaritet och med många olika kulturer, många olika språk och många olika religioner. Det är en världsdel som har slitits sönder i brand och krig. Nu kommer vi samman, och vi gör det frivilligt. Då vill man vara med därför att man tror på idén. Det är så det är. I det läget, när de går in, ska vi i praktiken säga att nu går vi ut. Är det någonting som vi tycker att vi ska göra för våra barn och barnbarn? Nej, det är ingen bra politik för Sverige.

Sedan talas det mycket om räntan. Den svenska centralbanken följer den europeiska. Ingen ska få mig att tro att det är tvärtom. Det är faktiskt så att varje gång den europeiska centralbanken ändrar räntan gör den svenska det också, bara med den skillnaden att vi har högre räntor än vad man har i Europa och vi har ingenting att säga till om.

Jag tycker att vi ska ändra på det också och rösta ja den 14 september. (Applåder)

Anf. 70 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag kan faktiskt inte svara på Göran Perssons fråga om varför de östeuropeiska länderna vill gå in i EU och EMU. De har haft sina folkomröstningar, och de har beslutat att gå med i EU. Jag kan inte uttala mig om det. De har en suverän rätt att rösta som de vill.

Jag fick förstås inte något svar på min fråga om hur det kan komma sig att de här tre humlorna Sverige, Norge och Danmark kan flyga. Men kanske Göran Persson, som har talartid kvar – det har jag också – kan tala om för mig vad det är som gör att Norge, Danmark, Storbritannien, Island och Schweiz står utanför EMU. Det skulle vara intressant att veta.

Sedan ska jag göra som alla andra partiledare har gjort och förklara vad jag kommer att göra den 14 september, förutom att stå och dela ut valsedlar kan jag tänka mig. Jag kommer alltså att säga ja till välfärd, ja till jobben, ja till självständighet och demokrati. Därför kommer jag att rösta nej den 14 september.

Anf. 71 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är inte bara Danmark, Norge och Sverige som flyger. Finland flyger också, och Finland har också höga skatter. Sverige är med i EU men inte i EMU. Finland är med i EU och med i EMU. Danmark är med i EU och har en fast växelkurs, i praktiken ett semimedlemskap i EMU. Norge är inte med i någonting. Där har vi nog ett svar på frågan.

Vi kan föra den politik vi vill just nu. Just nu är vi ett styrkeläge. Men vad vet vi om vad som händer? Vad vet vi om den framtid som väntar runt hörnet? Tror någon i den här kammaren att den kommer att präglas av mer lugn och ro, av lägre tempo, mer politisk styrning och regleringar? Tror någon att marknadskrafterna kommer att backa tillbaka? I så fall ska ni rösta nej den 14 september.

Men om ni tror att marknadskrafterna flyttar fram sina positioner, tempot växer, avregleringar och marknadslösningar trycker på ska ni gå in i ett samarbete som etablerar en politisk balans. Då ska ni gå in i en monetär union som gör att vi kan fatta beslut i den här kammaren utan att jagas av marknaden när det gäller hur vi ska fördela det välstånd vi själva

Anf. 72 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Statsministern redovisade en väldigt lång och diger lista över vad som hade hänt under den här perioden. Vad han inte nämnde var ökade löneklyftor mellan kvinnor och män och ökade sjuktal inom framför allt offentlig sektor. Färre småföretag startas, alkohol- och narkotikamissbruket ökar, kvinnors företagande minskar och polisens frånvaro ökar. Vi har knaggliga vägar, och bredbandsutbyggnaden räcker inte till hela landet. Statsministern bortser helt från massor av problem som finns i Sverige i dag och som statsministern är ansvarig för.

Statsministern säger vidare att det program som ni gick till val på genomförs. Då är min fråga till statsministern: Gick ni verkligen till val på att införa den tredje sjuklöneveckan? Jag har inget minne av att något sådant hot utfärdades. Gick ni till val på att handikappade och kroniskt sjuka människor som har bekymmer med att komma in på den svenska arbetsmarknaden skulle drabbas av att företagen och arbetsgivarna nu går in och frågar om deras sjukdomstillstånd?

Gick ni till val på det? Tror statsministern att ni hade fått de här människornas röster om ni hade talat om de här sakerna?

När det sedan gäller EMU redovisar tidningen *Entreprenör* en undersökning där man ställer frågan: Hur många jobb skulle olika åtgärder som rör företagandet skapa? Högst upp på listan kommer sänkta arbetsgivaravgifter. Sedan kommer sjuklöneansvaret som en börda för företagen och enklare regler. På nionde plats kommer EMU-inträdet. På nionde plats!

Det är företagen själva som säger det här. Vi har i vårt eget land makten att skapa bra tillväxtvillkor. Bekymret är att statsministern leder en regering som inte vill åstadkomma sådana utan bara ytterligare vill belasta just de små företagen.

Anf. 73 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Vi gick inte till val på den tredje sjuklöneveckan. Vi gick inte heller till val på den fjärde sjuklöneveckan när vi införde den tillsammans med Centerpartiet – det har vi gjort en gång i tiden. Inte heller Centern gjorde så den gången. Vi införde detta därför att det var ekonomiskt tvingande. Vi skulle klara statsfinanserna, vilket vi också nu gick till val på. Detta ska vi komma ihåg.

Vad sedan gäller de företagare som svarar på enkäterna är det troligen så, Maud Olofsson, att om du frågar dem vad de tycker, säger 75 % att de vill vara med i EMU. Det är bra för dem. De ser framåt och förstår att utanförskapet ger dem sämre förutsättningar. På samma sätt gjorde också en gång i tiden Centerpartiet som ett småföretagparti och ett parti som såg till småföretagarnas intressen. Nu har man hamnat på den andra kanten, och det förvånar mig lite. Eller kanske har vi sett nya signaler från partisekreteraren i dag, av samma typ som om federalismen, som Centern nu talar om. I så fall har vi kanske en omorientering på gång, och det hälsar jag med tillfredsställelse.

Men nog är det på det viset, Maud Olofsson, att om man frågar entreprenörer och småföretagare blir svaret att de vill vara med. Det andra får vi lösa senare, precis som de andra sagt här. Vi ska inte blanda ihop frågorna. Det tror jag att alla inser. Därför vet jag att i varje fall småföretagarna röstar ja den 14 september, och det gör tydligen också Centerns partisekreterare.
(Applåder)

Anf. 74 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag måste göra statsministern besviken: Centerns partisekreterare kommer att rösta nej den 14 september.

Statsministern sade att EMU är den viktigaste småföretagarfrågan. Det är det som jag försöker redovisa att den inte är. Den kommer på nionde plats, eller åtminstone längre ned på listan – jag behöver inte vara så exakt. Det viktiga att veta i det här sammanhanget är att den kommer längre ned på listan. Vi kan genomföra en massa saker här om vi vill göra det.

Göran Persson sade att man inte gick till val på den tredje sjuklöneveckan. Nej, men ni kände till de ekonomiska förutsättningarna. Bekymret var att ni var medvetna om de ekonomiska problemen men struntade i dem. Ni kände till de höga sjuklönetalen och visste vilka kostnader som skulle kunna komma, men ni satt passiva. Ni vågade faktiskt inte tala om för de svenska medborgarna vad det här riskerade att leda till. Sedan satt ni tomhända utan att kunna göra någonting annat än drämma till med den tredje sjuklöneveckan. Det är oanständigt både mot småföretagarna och mot de arbetstagare som man nu kräver friskintyg av för att kunna anställa.

Anf. 75 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Världen och Sverige blir inte ett spår tryggare av att vi lämnar ifrån oss ekonomisk-politiska verktyg som är viktiga för att styra ekonomin. Statsministern gör en stor poäng av räntan, men räntan är högre i Sverige därför att ekonomin går bättre här. Eller menar statsministern att vi ska sträva efter att komma i den japanska situationen, där man tidigare under ett antal år har haft nollränta på grund av en kraftig ekonomisk kris? En ränta på 0 % är inte något tecken på att ekonomin går bra och på att man har ett bra samhällstillstånd.

Jag tycker att vi i dag har haft en hygglig debatt om EMU, men på slutet spårade det ur lite, Göran Persson. Du påstår att om vi fortsätter att handla med svenska kronor kommer kaos, elände och spekulationer att drabba landet. Det är lite grann ovärdigt att säga så. EMU-debatten borde handla om hur vi i framtiden ska styra Sverige. Jag hoppas att vi slipper komma i en situation som urartar och att vi kan föra en sansad debatt i framtiden.

Anf. 76 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag sade inte "kaos och elände". Jag sade att det blir svårare att regera, att oron ökar och att det är farligt för ett litet och utsatt land som Sverige. Därför röstar jag ja. Trevlig sommar, Peter Eriksson! Vi ses i höst! Jag önskar även kammaren i övrigt inklusive talmännen en trevlig sommar.

Anf. 77 ULLA HOFFMANN (v):

Herr talman! Jag hade hoppats på att i dag kunna få ett svar på hur partiledarna ser på till exempel människohandel för sexuella ändamål och på om ni är beredda att göra någonting för de kvinnor som utsätts för detta.

Jag hade också hoppats på att få ett svar från Göran Persson vad gäller Utlänningsnämnden, men det har jag inte heller fått. Jag ska därför använda den sista talartid som jag har kvar till att tacka alla dem som har tittat och lyssnat på den här debatten. Också jag tycker att det har varit en väldigt intressant och rolig debatt.

Jag vill särskilt rikta ett stort tack till alla dem som har gett mig stöd, till dem som har skickat mejl eller som har kommit fram på tunnelbanan eller i bussen och sagt: Du är bra! Kanske de inte delat mina uppfattningar, men de har sagt så.

Jag vill också tacka alla de ledamöter i kammaren som har gett mig stöd och uppmuntran sedan jag blev tillförordnad partiledare. Många av er har visserligen sagt att ni inte står bakom min politik, men ni ska ändå ha ett stort tack.

Inte alla de som har skickat mejl har kommit fram till oss i riksdagen, vilket beror på att vi under detta år har bytt datasystem. Jag vill rikta ett jättestort tack till vår IT-avdelning som har fått stå ut med alla problem i det sammanhanget.

Jag vill önska alla dem som jobbar i riksdagen en himla trevlig sommar. Kom ut på barrikaderna och se till att rösta den 14 september! Sedan ses vi igen!

(Applåder)

Anf. 78 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag vill trappa upp kampen mot den illegala kvinnohandeln. För det krävs internationell samverkan.

Trevlig sommar!

(Applåder)

Partiledardebatten var härmed avslutad.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 6 juni.

3 § Ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Barbro Feltzing* (mp) ansökt om fortsatt sjukledighet under tiden den 14 juni–29 juni.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Marianne Samuelsson* (mp) skulle fortsätta att tjänstgöra som ersättare för Barbro Feltzing.

4 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Förste vice talmannen meddelade att *Per Landgren* (kd) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 14 juni varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för Jakob Forssmed.

5 § Meddelande om statistiska uppgifter om riksdagsarbetet

Förste vice talmannen meddelade att statistiska uppgifter om riksdagsarbetet hade delats ut till kammarens ledamöter.

Statistiken hade fogats som bilaga till protokollet torsdagen den 12 juni.

6 § Meddelande om justering av protokoll

Förste vice talmannen meddelade att justeringssammanträde skulle äga rum *tisdagen den 24 juni kl. 13.00*.

7 § Meddelande om riksmötet 2003/04

Förste vice talmannen meddelade att riksmötet 2003/04 skulle inledas med upprop *tisdagen den 16 september kl. 11.00*. Öppnandet skulle äga rum *kl. 14.00*.

8 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2002/03:FPM79 Direktivförslag om informationskrav på noterade bolag *KOM(2003)138* till finansutskottet

9 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Förslag
2002/03:RR16 till näringsutskottet
2002/03:RR19 till försvarsutskottet

Redogörelse

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående ärenden skulle förlängas till *fredagen den 19 september*.

10 § Anmälan och hänvisning av ärenden till utskott

Anmälades

Proposition

2002/03:91 Associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater och Republiken Chile

Kammaren biföll talmannens förslag att propositionen omedelbart skulle hänvisas till utrikesutskottet.

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för propositionen skulle förlängas till *fredagen den 19 september*.

Motioner

med anledning av prop. 2002/03:74 Hemliga tvångsmedel – offentliga ombud och en mer ändamålsenlig reglering

2002/03:Ju11 av Johan Linander m.fl. (c)

2002/03:Ju12 av Beatrice Ask m.fl. (m)

2002/03:Ju13 av Peter Althin m.fl. (kd)

2002/03:Ju14 av Johan Pehrson m.fl. (fp)

2002/03:Ju15 av Leif Björnlod m.fl. (mp)

med anledning av prop. 2002/03:119 Reformerad räddningstjänstlagstiftning

2002/03:Fö5 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

2002/03:Fö6 av Erling Wälivaara m.fl. (kd)

2002/03:Fö7 av Berit Jóhannesson m.fl. (v)

2002/03:Fö8 av Elizabeth Nyström och Ulla Löfgren (m)

2002/03:Fö9 av Ola Sundell m.fl. (m)

2002/03:Fö10 av Allan Widman m.fl. (fp)

2002/03:Fö11 av Lars Ångström och Leif Björnlod (mp)

med anledning av prop. 2002/03:123 Beskattning av vissa förmåner

2002/03:Sk16 av Jakob Forssmed m.fl. (kd)

2002/03:Sk17 av Anna Grönlund m.fl. (fp)

2002/03:Sk18 av Roger Tiefensee m.fl. (c)

med anledning av prop. 2002/03:124 Sjöfartsskydd

2002/03:T17 av Johnny Gylling m.fl. (kd)

med anledning av prop. 2002/03:128 Företrädaransvar m.m.

2002/03:Sk19 av Lars Gustafsson m.fl. (kd)

2002/03:Sk20 av Carina Hägg (s)

2002/03:Sk21 av Anna Grönlund m.fl. (fp)

med anledning av prop. 2002/03:133 Lag om finansiell rådgivning till konsumenter

2002/03:L19 av Inger René m.fl. (m)

2002/03:L20 av Jan Ertsborn m.fl. (fp)

med anledning av prop. 2002/03:136 Allmänna arvsfonden och Arvfondsdelegationens organisation m.m.

2002/03:So51 av Ulrik Lindgren m.fl. (kd)

2002/03:So52 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m)

med anledning av prop. 2002/03:138 Åtgärder mot klotter och annan skadegörelse

2002/03:Ju26 av Alice Åström m.fl. (v)

2002/03:Ju27 av Tomas Högström (m)

2002/03:Ju28 av Leif Björnlod m.fl. (mp)

2002/03:Ju29 av Birgitta Sellén (c)

med anledning av skr. 2002/03:111 Landsbygdspolitik – resultatredovisning

2002/03:MJ28 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd)

2002/03:MJ29 av Anita Brodén m.fl. (fp)

2002/03:MJ30 av Jan Andersson m.fl. (c)

med anledning av skr. 2002/03:120 2003 års redogörelse för företag med statligt ägande

2002/03:N21 av Mikael Odenberg m.fl. (m)

2002/03:N22 av Maria Larsson m.fl. (kd)

2002/03:N23 av Eva Flyborg m.fl. (fp)

med anledning av skr. 2002/03:126 Fortsatt reformering av tingsrättsorganisationen

2002/03:Ju16 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

2002/03:Ju17 av Johan Linander m.fl. (c)

2002/03:Ju18 av Agne Hansson (c)

2002/03:Ju19 av Karin Pilsäter (fp)

2002/03:Ju20 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)

2002/03:Ju21 av Ingemar Vänerlöv (kd)

2002/03:Ju22 av Ingemar Vänerlöv och Rosita Runegrund (kd)

2002/03:Ju23 av Johan Pehrson m.fl. (fp)

2002/03:Ju24 av Dan Kihlström (kd)

2002/03:Ju25 av Ragnwi Marcelind (kd)

med anledning av skr. 2002/03:129 Arkitektur, form och design

2002/03:Kr12 av Kent Olsson m.fl. (m)

2002/03:Kr13 av Rigmor Stenmark (c)

Kammaren biföll talmannens förslag att ovanstående motioner omedelbart skulle hänvisas till berörda utskott enligt nedan:

2002/03:Ju11–Ju29 till justitieutskottet

2002/03:Fö5–Fö11 till försvarsutskottet

2002/03:Sk16–Sk21 till skatteutskottet
2002/03:T17 till trafikutskottet
2002/03:L19 och L20 till lagutskottet
2002/03:So51 och So52 till socialutskottet

Prot. 2002/03:122
13 juni

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 13 juni

2002/03:1122 av *Jakob Forssmed* (kd) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Replikalsituationen

2002/03:1123 av *Henrik S Järrel* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Insyn i offentligt finansierad verksamhet

2002/03:1124 av *Cecilia Widegren* (m) till vice statsminister Margareta Winberg

Kvinnliga entreprenörer

2002/03:1125 av *Henrik S Järrel* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
Bonusavtal med chefer i statligt ägda företag

2002/03:1126 av *Cecilia Widegren* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky

Kvinnor och F-skattsedel

2002/03:1127 av *Per Bill* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
Cider

2002/03:1128 av *Carl-Axel Johansson* (m) till socialminister Lars Engqvist

Apoteksmonopolet

2002/03:1129 av *Cecilia Wikström* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Landstingens kostnader för gömda flyktingar

2002/03:1130 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Berit Andnor
Bistånd till korttidsvistelse

2002/03:1131 av *Annelie Enochson* (kd) till statsrådet Morgan Johansson
Bidragsdirektiven till Socialstyrelsen

2002/03:1132 av *Ronny Olander* (s) till statsrådet Jan O Karlsson
Folkrörelser och bistånd

2002/03:1133 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Pär Nuder
Resultatet av konstitutionsutskottets granskning

2002/03:1134 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
USA och ICC

2002/03:1135 av *Carina Hägg* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Tibetaner som utvisas till Kina

2002/03:1136 av *Claes Västerteg* (c) till kulturminister Marita Ulvskog
Sveriges Radios lokala kanaler

2002/03:1137 av *Ulf Sjösten* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
Sveriges Radios lokala kanaler

2002/03:1138 av *Rosita Runegrund* (kd) till finansminister Bosse Ringholm

Fastighetsskattens effekter vid kustområden

2002/03:1139 av *Tobias Krantz* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros
Ett svenskt college – yrkeshögskola – i Jönköpings län

Prot. 2002/03:122
13 juni

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 september.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 12 juni

2002/03:1059 av *Lars Gustafsson* (kd) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetssskador inom jord- och skogsbruk

2002/03:1064 av *Annelie Enochson* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Användning av Sidamedel

2002/03:1076 av *Gunnar Nordmark* (fp) till miljöminister Lena Som-
mestad
Strandskyddet

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 september.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.33 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 12.43.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 12.43.

13 § Avslutning

Avslutning

Anf. 79 TALMANNEN:

Ärade ledamöter! Vårens riksdagsarbete går mot sitt slut, och en härlig sommar, med välbehövlig vila, väntar härnäst. Upptakten inför folkomröstningen om euron ligger i och för sig också framför oss. Många av er kommer att vara aktiva i det arbetet. Jag hoppas ändå att ni hinner få tid för rekreation med nära och kära, liksom tid till reflexion. Vi behöver hejda oss ibland, innan det är dags att sammanträda igen.

Jag skulle vilja ta tillfället i akt att säga några ord om det arbetsår som har gått. I mitt invigningstal som talman i höstas betonade jag vikten av insyn och öppenhet i riksdagsarbetet. Jag uttryckte min förhoppning om att vi tillsammans skulle kunna fördjupa och vitalisera riksdagens arbete.

Öppenheten är en av grundstenarna i vår demokrati och en förutsättning för att väljarna ska kunna utkräva ansvar av oss folkvalda. Min ledstjärna är att det ska vara enkelt att ta del av den politiska debatten och besluten i Sveriges riksdag – även när frågorna är invecklade.

I en studie som publicerades här i veckan visar statsvetaren Martin Brothén, som också är föredragande i utrikesutskottet, att förtroendet för riksdagen ökar vid valår. Människors tillit till politiken ökar med kunskap om och kontakt med de folkvalda. Jag anser att det finns ett demokratiskt värde i att medborgarna hyser förtroende för den folkvalda församlingen. Därför är det viktigt att vi gör vårt bästa för att nå ut till väljarna, genom medier och genom personliga möten.

Undersökningen visar också att medborgarna har en mer positiv bild av riksdagen som central debattarena än vad vi ledamöter har. Med andra ord tenderar vi kanske att underskatta vår förmåga att nå ut. Det innebär inte att vi ska slå oss till ro, men vi kan inspireras i det fortsatta arbetet.

I slutet av januari var det premiär för statsministerns och partiledarnas egen frågestund. Syftet med den är få upp mer dagsaktuella frågor av principiell vikt till debatt. På så sätt kan vi öka intresset för politik och riksdagens arbete.

I början av mars inledde vi försöksverksamheten med nya debattformer. Målsättningen har varit att debatterna ska vara roligare att lyssna till och enklare att följa. Debatterna inleds nu ofta med en presentation och en sammanfattning av förslaget. Talartiden har vi kortat ned för att få en rappare ordväxling.

Vi har också provat en ny, tätare sittning i kammaren och – på initiativ av skatteutskottet – att replikerna tas från interpellationsbänkarna.

Jag har uppmanat utskotten att prioritera bland de ärenden som ska debatteras utifrån deras politiska tyngd och nyhetsvärde. Likaså har jag manat till fler bordläggnings- och remissdebatter. Ett budskap till regeringen har varit att i högre grad informera kammaren muntligt i viktiga frågor.

Hittills har 14 utskott provat den nya ordningen i någon form – antingen med ett inledande anförande, eller med ny sittning, eller både-och. Några utskott har prioriterat bland sina debatter. Ni ska veta att jag då är positiv till att ge dem mer utrymme i kammaren för de prioriterade debatterna. Vi har fått en knapp ökning av remiss- och bordläggningsdebatterna. Här finns mer att göra. Och vad gäller informationen från regeringen till kammaren borde vi kunna komma mycket längre.

Jag vill ta tillfället i akt att tacka er, ärade ledamöter, för ert, om jag får säga det, decentraliserade engagemang och likaså decentraliserade tålamod vad gäller att pröva de nya debattformerna. Jag är övertygad om att vi är på rätt väg.

Under våren har försöksverksamheten diskuterats på ordförandekonferensen och med gruppledarna. Till en början rådde en viss tveksamhet, men efterhand som formerna har prövats av er har inställningen blivit alltmer positiv. Det visar den utvärdering som kammarkansliet nu har genomfört.

Enligt min uppfattning bidrar de förnyade debattformerna till höjd kvalitet i debatterna. Det blir mer fokus på sakfrågorna och en intensivare dialog.

Det finns vissa saker som vi kan förbättra ytterligare, till exempel vad gäller talartiderna. Jag är också öppen för att hårdare prioritera, på föredragningslistan, vilka ärenden som ska debatteras när på dagen, beroende på deras politiska och mediala intresse. Jag tror också att de vanliga frågestunderna behöver finna en ny form, eftersom allt färre ledamöter nu deltar i dem.

Vi får fortsätta att pröva oss fram under hösten. Då ska vi gå vidare med planerna på en ommöblering av kammaren. Jag skulle vilja se mer av ett halvcirkelformat. Man kan tycka att det är kosmetika. Men jag vill bestämt hävda att debattmiljön påverkar debatten.

Journalister som rapporterar från riksdagen noterar ofta att jag skratrar i talmansstolen. Det är en eloge till er talarkonst och debattlusta. Jag vet inte om det sker oftare med de nya debattformerna, men på sätt och vis tycker jag att dessa ting hör samman. Vi måste kunna ta oss själva på något mindre allvar. Humorn som uttrycksmedel är en del av dagens Sverige. Om vi stelnar i våra arbetsformer här i riksdagen och blir alltför traditionsbundna hamnar vi lätt vid sidan av. Vi kan aldrig medvetet riskera att skapa distans mellan folket och oss folkvalda.

Ärade ledamöter! Det finns anledning att känna glädje och stolthet över det sätt som riksdagen har hanterat EU:s framtidsfrågor under våren. Vi har haft höga ambitioner och, i mitt tycke, levt upp till dem.

Under våren har det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet debatterat tre betänkanden om framtidskonventets arbete. EU-nämnden har haft en särskild beredningsgrupp. Riksdagen har arrangerat en rad välbesökta seminarier som har direktsänds på webben och i TV, bland annat med konventets ordförande Valéry Giscard d'Estaing och Europaparlamentets talman Pat Cox. Vi har haft en särskild EMU-debatt med partiledarna här i kammaren.

Jag vill rikta ett särskilt tack till riksdagens ledamöter i Europeiska konventet – Sören Lekberg, Göran Lennmarker, Kenneth Kvist och Ingvar Svensson – för all den tid, kraft och kompetens som ni har bidragit med i denna intensiva och krävande process. I dag förväntas konventet lägga fram sina förslag.

Men arbetet här i riksdagen är inte slutfört. Vi fortsätter att underlätta för medborgarna att tränga in i de här viktiga och komplicerade frågorna:

- I eftermiddag blir det en offentlig utfrågning om Europeiska konventets arbete i det sammansatta utskottets regi.
- Nästa vecka, den 18 juni, håller EU-nämnden ett öppet sammanträde med statsministern inför toppmötet i Thessaloniki den 20 juni.
- Den 1 juli planerar det sammansatta utskottet för ett öppet möte med det besökande polska utrikesutskottet för att diskutera konventet och EU-frågor.
- Slutligen, den 19 augusti, arrangerar EU-nämnden en offentlig utfrågning om EU och framtiden med planerat deltagande av bland annat utrikesministern.

Att riksdagen är aktiv i EU-arbetet är en fråga om demokrati. Det räcker inte med de 626 ledamöter som väljs till Europaparlamentet. De folkvalda i Sverige måste in mer på plan.

Nyligen vid talmanskonferensen i Aten, mellan EU:s länder och även de nya, fick Sverige i uppdrag att leda en arbetsgrupp som ska se över hur de nationella parlamenten och EU-parlamentet kan samarbeta mer i EU. Det handlar inte om att bygga nya institutioner. Det handlar om att forma flexibla strukturer för att öka utbytet av information och erfarenheter mellan parlamenten. Det blir än viktigare nu när EU växer och samarbetet fördjupas.

Kära vänner! Det är viktigt att vi har en god arbetssituation här i riksdagen. Tidigare i vår presenterades en utvärdering av den första etappen av stöd till ledamöter och partigrupper. Den visar att en övervägande majoritet av oss ledamöter har behov av mer stöd.

Det kom också fram bra synpunkter på hur stödet har organiserats, vilket vi bör ta med oss i den fortsatta processen. Frågan om att inleda etapp två i reformen behandlas nu i riksdagsstyrelsen.

Ärade ledamöter! Ett varmt tack till er och alla anställda vid riksdagen för ett gott och produktivt arbetsår – ingen nämnd och ingen glömd.

Vid halvårsskiftet upphör Riksdagens revisorer och riksdagen får en ny myndighet, Riksrevisionen. Det har vi bland annat uppmärksammat vid ett särskilt seminarium under våren. Jag vill tacka revisorerna och kansliet för förtjänstfullt och mycket väl utfört arbete. Riksdagens revisorer har under två sekler stått på medborgarnas sida i den centrala uppgiften att granska makten och hur den ska utövas. Med den nya Riksrevisionen bevaras banden med riksdagen – men kontakterna sker i nya former.

Jag vill också rikta ett särskilt tack till Johan Lönnroth för hans arbete och engagemang i riksdagen. Han började i riksdagen 1991 och slutade med ålderns rätt tidigare i år för att ägna sig åt andra livsuppgifter. Johan Lönnroth har gjort framträdande insatser både i sitt parti och i riksdagen – och då tänker jag inte främst på hans berömda virkade mössor. Som vice ordförande i Vänsterpartiet var han en drivande kraft för modernisering och förnyelse. Han inledde sin gärning i riksdagen med de konstitutionella frågorna men blev ganska snart Vänsterpartiets ekonomiska talesman. Som sådan hade han en central roll i det samarbete mellan Vänsterpartiet och Socialdemokraterna som utvecklades sedan valet 1994.

Kära vänner! På ert bord fann ni i morse ett exemplar av riksdagens rykande färsk presentbok om riksdagens konst och arkitektur. Den finska riksdagens talman Paavo Lipponen fick exemplar nr 1 i tisdags. Vi andra får alla exemplar nr 2. Den är så stor att det inte går att ha den i hängmattan, men i syrenbersån ska det väl gå. Och vill ni ge bort den finns den att köpa på Infocentrum.

Ledamöter! Ha en riktigt skön sommar och på återseende i höst!
(Applåder)

Anf. 80 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Riksdagens ledamöter tackar för de vänliga orden och ser naturligtvis fram emot alla de förbättringar som vi alla kommer att kunna vara helt eniga om under hösten.

Vi vill naturligtvis också från vår sida tacka talmannen och de vice talmännen för allt arbete ni lagt ned under det gångna riksdagsåret, för er milda ledning, för ert stora tålamod och för ert aldrig sinande intresse för riksdagsdebatterna.

Vi vill naturligtvis också tacka kammarens sekreterare och all personal som arbetar i riksdagen, ni som gör vårt arbete möjligt och vår arbetsmiljö draglig. Vi önskar er alla en skön och avkopplande sommar, så att vi kan mötas igen i höst med friska krafter för både debatt och gott arbete.
(Applåder)

Prot. 2002/03:122
13 juni

14 § Kammaren åtskildes kl. 12.59.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 1 § anf. 43 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 12.33 och
av talmannen därefter till sammanträdes slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Partiledardebatt.....	1
Anf. 1 BO LUNDGREN (m)	1
Anf. 2 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	4
Anf. 3 BO LUNDGREN (m) replik	4
Anf. 4 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	4
Anf. 5 BO LUNDGREN (m) replik	5
Anf. 6 ULLA HOFFMANN (v) replik.....	6
Anf. 7 BO LUNDGREN (m) replik	6
Anf. 8 ULLA HOFFMANN (v) replik.....	7
Anf. 9 BO LUNDGREN (m) replik	7
Anf. 10 MAUD OLOFSSON (c) replik	7
Anf. 11 BO LUNDGREN (m) replik	8
Anf. 12 MAUD OLOFSSON (c) replik	8
Anf. 13 BO LUNDGREN (m) replik	9
Anf. 14 PETER ERIKSSON (mp) replik	9
Anf. 15 BO LUNDGREN (m) replik	9
Anf. 16 PETER ERIKSSON (mp) replik	10
Anf. 17 BO LUNDGREN (m) replik	10
Anf. 18 LARS LEIJONBORG (fp)	10
Anf. 19 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	14
Anf. 20 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	14
Anf. 21 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	15
Anf. 22 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	15
Anf. 23 ULLA HOFFMANN (v) replik.....	16
Anf. 24 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	16
Anf. 25 ULLA HOFFMANN (v) replik.....	16
Anf. 26 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	17
Anf. 27 PETER ERIKSSON (mp) replik	17
Anf. 28 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	18
Anf. 29 PETER ERIKSSON (mp) replik	18
Anf. 30 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	18
Anf. 31 ALF SVENSSON (kd).....	19
Anf. 32 PETER ERIKSSON (mp) replik	22
Anf. 33 ALF SVENSSON (kd) replik.....	23
Anf. 34 PETER ERIKSSON (mp) replik	23
Anf. 35 ALF SVENSSON (kd) replik.....	24
Anf. 36 ULLA HOFFMANN (v)	24
Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	26
Anf. 38 ULLA HOFFMANN (v) replik.....	27
Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	27
Anf. 40 ULLA HOFFMANN (v) replik.....	28
Anf. 41 ALF SVENSSON (kd) replik.....	28
Anf. 42 ULLA HOFFMANN (v) replik.....	29
Anf. 43 ALF SVENSSON (kd) replik.....	29
Anf. 44 ULLA HOFFMANN (v) replik.....	30
Anf. 45 MAUD OLOFSSON (c)	30

Anf. 46	BO LUNDGREN (m) replik	33
Anf. 47	MAUD OLOFSSON (c) replik	34
Anf. 48	BO LUNDGREN (m) replik	34
Anf. 49	MAUD OLOFSSON (c) replik	35
Anf. 50	LARS LEIJONBORG (fp) replik	35
Anf. 51	MAUD OLOFSSON (c) replik	35
Anf. 52	ALF SVENSSON (kd) replik	36
Anf. 53	MAUD OLOFSSON (c) replik	36
Anf. 54	ALF SVENSSON (kd) replik	36
Anf. 55	MAUD OLOFSSON (c) replik	36
Anf. 56	PETER ERIKSSON (mp)	36
Anf. 57	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	39
Anf. 58	BO LUNDGREN (m) replik	43
Anf. 59	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	43
Anf. 60	BO LUNDGREN (m) replik	44
Anf. 61	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	44
Anf. 62	LARS LEIJONBORG (fp) replik	44
Anf. 63	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	45
Anf. 64	LARS LEIJONBORG (fp) replik	45
Anf. 65	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	45
Anf. 66	ALF SVENSSON (kd) replik	46
Anf. 67	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	46
Anf. 68	ULLA HOFFMANN (v) replik	47
Anf. 69	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	47
Anf. 70	ULLA HOFFMANN (v) replik	48
Anf. 71	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	48
Anf. 72	MAUD OLOFSSON (c) replik	49
Anf. 73	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	49
Anf. 74	MAUD OLOFSSON (c) replik	50
Anf. 75	PETER ERIKSSON (mp) replik	50
Anf. 76	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	50
Anf. 77	ULLA HOFFMANN (v)	51
Anf. 78	LARS LEIJONBORG (fp)	51
2 §	Justering av protokoll	51
3 §	Ledighet	51
4 §	Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	52
5 §	Meddelande om statistiska uppgifter om riksdagsarbetet	52
6 §	Meddelande om justering av protokoll	52
7 §	Meddelande om riksmötet 2003/04	52
8 §	Anmälan om inkommen faktagpromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	52
9 §	Hänvisning av ärenden till utskott	52
10 §	Anmälan och hänvisning av ärenden till utskott	53
11 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	55
12 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	56
	Ajournering	56
	Återupptagna förhandlingar	56
13 §	Avslutning	56

Prot. 2002/03:122	Anf. 79 TALMANNEN	56
13 juni	Anf. 80 BO LUNDGREN (m)	59
	14 § Kammaren åtskildes kl. 12.59.	60

